książkiklasybusiness
księgarnia internetowa

IDŹ DO
PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ
SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK
KATALOG ONLINE
ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

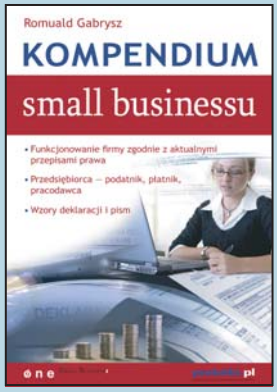
TWÓJ KOSZYK
DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE
ZAMÓW INFORMACJE O NOWOŚCIACH
ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA
FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

Kompendium small businessu

Autor: Romuald Gabrysz
ISBN: 83-7361-643-8
Format: B5, stron: 568



Prowadź własną firmę przy minimum formalności

- Funkcjonowanie firmy zgodnie z aktualnymi przepisami prawa
- Przedsiębiorca – podatnik, płatnik, pracodawca
- Wzory deklaracji i pism

„Kompendium small businessu" to poradnik zawierający konkretne informacje dotyczące otoczenia prawnego, w którym przyjdzie Ci się poruszać, sposobów uniknięcia pułapek podatkowych i ubezpieczeniowych, dopełnienia formalności, które czekają Cię przed rozpoczęciem działalności i bezpośrednio po. Jeżeli do tej pory niewiele wiedziałeś o podatkach, składkach, zatrudnianiu, utrzymaniu płynności finansowej, sposobach dochodzenia roszczeń od nierzetelnych kontrahentów czy planowaniu; jeżeli nie wiesz, jak rozpocząć przygotowania do podjęcia własnej działalności – ta książka bardzo Ci w tym pomoże.

Dowiesz się z niej również, w jaki sposób, nie przeznaczając na to wielkich pieniędzy, zaistnieć na trudnym i konkurencyjnym rynku. Książka zawiera także wzory dokumentów: deklaracji PIT i VAT, umów o dzieło i zlecenia, wezwania do zapłaty, umowy spółki i innych.

Książka przygotowana w oparciu o aktualny stan prawny

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 032 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl

książkiklasybusiness

Spis treści

Wstęp **9**

1. Wprowadzenie w problematykę książki i kilka uwag praktycznych **11**

1.1. Jak czytać teksty zawierające odniesienia do przepisów? 14

1.2. Jak odszukać w internecie konkretny akt prawny? 15

1.3. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych 16

2. Działalność gospodarcza — przedsiębiorca i firma w polskim prawie **17**

2.1. Przedsiębiorca, działalność gospodarcza, firma w kodeksie cywilnym i ustawie o swobodzie działalności gospodarczej 18

2.2. Działalność regulowana, koncesje, zezwolenia, licencje i zgoda 46

2.3. Wolne zawody i działalność gospodarcza 55

2.4. Najważniejsze przepisy 57

3. Indywidualnie i w spółce — procedury wstępne i obowiązki informacyjne **59**

3.1. Indywidualna działalność gospodarcza 59

3.2. Spółka cywilna 76

3.3. Spółki prawa handlowego 76

3.4. Najważniejsze przepisy 78

4. Przedsiębiorca i podatki **79**

4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych 80

4.2. Preferencyjne formy opodatkowania 90

4.3. Podstawy rachunkowości w małej firmie 105

4.4. Podatek nie tylko dochodowy 146

4.5. Najważniejsze przepisy 160

5. Zrozumieć VAT **161**

5.1. Trochę historii i statystyki 161

5.2. Pozycja VAT w budżecie państwa 162

5.3. Czym jest VAT? 163

5.4. Kto jest podatnikiem VAT? 166

5.5. Zwolnienie z podatku VAT ze względu na wysokość obrotów 170

5.6. Zgłoszenie rejestracyjne i prawo do odliczenia VAT 176

5.7. Kasy fiskalne 179

5.8. Dokumentowanie operacji sprzedaży w podatku VAT 187

5.9. Ewidencja sprzedaży i zakupu VAT, deklaracja podatku VAT 191
5.10. Mały podatnik i metoda kasowa 192
5.11. Zużycie na cele reklamy i reprezentacji a podatek VAT 194
5.12. Przekazanie na cele reklamy i reprezentacji a podatek VAT 194
5.13. Prawo do odliczenia i zwrotu podatku VAT 195
5.14. Opodatkowanie marży 198
5.15. Sprowadzanie nowego i używanego samochodu z kraju UE 199
5.16. Co to jest ta VI dyrektywa? 202
5.17. Dostawy i nabycia wewnątrzwspólnotowe, import i eksport 203
5.18. Najważniejsze przepisy 203

6. Ubezpieczenia społeczne — konieczność i obowiązek 205
6.1. Informacje podstawowe 205
6.2. Obciążenie wynagrodzeń pracowników składkami ubezpieczeniowymi 207
6.3. Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osób prowadzących działalność gospodarczą 213
6.4. Podleganie ubezpieczeniom społecznym — podsumowanie 219
6.5. Płatnicy składek 221
6.6. Dokumenty zgłoszeniowe ZUS 230
6.7. Dokumenty rozliczeniowe ZUS 237
6.8. Program „Płatnik" 238
6.9. Elektroniczne przekazywanie dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS 238
6.10. Termin wypłaty wynagrodzenia i termin przekazania składek 245
6.11. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń 245
6.12. Zestawienie podstawowych formularzy zgłoszeniowych i rozliczeniowych 245
6.13. Najważniejsze przepisy 246

7. Przedsiębiorca jako pracodawca 247
7.1. Umowa o pracę 248
7.2. Jak zakończyć współpracę z pracownikiem? 252
7.3. Pracownik rozwiązuje umowę bez zachowania terminu wypowiedzenia 257
7.4. Pracodawca rozwiązuje umowę bez wypowiedzenia 260
7.5. Dokumentacja osobowa pracowników, którą obowiązany będziesz prowadzić 269
7.6. Umowa o dzieło, umowa zlecenie, umowa o pracę nakładczą 272
7.7. Pracownik na urlopie 278
7.8. Pracownik w delegacji 285
7.9. Pracownik się kształci 288
7.10. Wynagradzanie pracownika a ZUS i urząd skarbowy 292
7.11. Najważniejsze przepisy 318

8. Przedsiębiorca — podatnik, płatnik, ubezpieczony 321
8.1. Interpretacje prawa podatkowego 322
8.2. Zaświadczenia z urzędu skarbowego 325
8.3. Kilka zdań o terminach podatkowych 326

8.4. Czynności sprawdzające, kontrola podatkowa i kontrola skarbowa 327
8.5. Powstanie, wygaśnięcie i przedawnienie zobowiązania podatkowego 335
8.6. Terminy dotyczące przechowywania dokumentacji 338
8.7. Kontrola z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych 338
8.8. Zaświadczenie o niezaleganiu ze składkami na ubezpieczenia społeczne 340
8.9. Postępowanie karne skarbowe i czynny żal 340
8.10. Najważniejsze przepisy 341

9. Samochód w firmie 343
9.1. Wstęp 343
9.2. Co to jest samochód osobowy? 344
9.3. Wydatki związane z eksploatacją samochodu osobowego 348
9.4. Pracownik i samochód osobowy 349
9.5. Ubezpieczenie i amortyzacja samochodu osobowego 354
9.6. Kilka problemów praktycznych 356
9.7. Najważniejsze przepisy 357

10. Płynność finansowa 359
10.1. Planowanie przepływów pieniężnych 362
10.2. Miękkie zarządzanie należnościami 363
10.3. Twarde zarządzanie należnościami 374
10.4. Postępowanie nakazowe 376
10.5. Postępowanie upominawcze 378
10.6. Postępowanie uproszczone 378
10.7. Egzekucja komornicza 379
10.8. Trzy siódemki 380
10.9. Wspomaganie płynności — faktoring 381
10.10. Wspomaganie płynności — kredyt, pożyczka, debet, karta kredytowa 384
10.11. Wspomaganie płynności — leasing 387
10.12. Wierzytelności i podatki 389
10.13. Najważniejsze przepisy 399

11. Planowanie, marketing i reklama 401
11.1. Droga do dobrego planu 401
11.2. Planowanie dla przetrwania i rozwoju 404
11.3. Marketing debiutantów 405
11.4. Marketing niedrogi 407
11.5. Twoja firma i strona WWW 411
11.6. Twoja firma i poczta elektroniczna 413
11.7. Twoja firma i aukcje internetowe 414
11.8. Informacja — gdzie jej szukać? 414
11.9. Najważniejsze przepisy 414

12. Trochę porad praktycznych 415

13. Preferencje, ułatwienia, źródła finansowania 435

14. Likwidacja działalności **441**
14.1. Formalności 441
14.2. VAT — opodatkowanie przy likwidacji działalności spółki i zaprzestaniu działalności przez osobę fizyczną 445
14.3. Podatek dochodowy od osób fizycznych — opodatkowanie przy likwidacji działalności 446
14.4. Sprzedaż składników majątku dokonywana po likwidacji działalności gospodarczej 448
15. Dodatkowe informacje przydatne przedsiębiorcy **451**
15.1. Dane kontaktowe urzędów statystycznych i ich oddziałów 451
15.2. Dane kontaktowe wydziałów gospodarczych KRS i ich właściwość według miast i gmin 454
15.3. Dane kontaktowe głównego i okręgowych inspektoratów Państwowej Inspekcji Pracy 463
15.4. Wzory umów i dokumentów 464
15.5. Wybrane fragmenty przepisów 538
15.6. Wybrane adresy stron internetowych 539
15.7. Terminy 541
Skróty używane w książce **543**
Skorowidz **545**

Rozdział 5

Zrozumieć VAT

Co to jest podatek VAT; historia i statystyka; kto jest podatnikiem; zwolnienie z podatku ze względu na wysokość obrotów — decyzja o wyborze zwolnienia; zgłoszenie rejestracyjne; kasy fiskalne; dokumentowanie operacji opodatkowanych; deklaracja podatku VAT; rozliczenia kwartalne; mały podatnik; reklama i reprezentacja; zwrot i odliczenie podatku; opodatkowanie marży; sprowadzenie samochodu z kraju UE i podatek VAT; co to jest ta VI dyrektywa; wewnątrzwspólnotowe nabycia i dostawy

VAT, PTU, podatek od towarów i usług to tożsame pojęcia. Przedsiębiorcy obawiają się tego podatku ze względu na zawiłości przepisów i odmienności interpretacyjne. Jest faktem, że podatek VAT jest dla niedoświadczonego podatnika źródłem stresów i lęków. Błędy w rozliczeniu tego podatku potrafią być bardzo dotkliwe finansowo, i w związku z tym przy dokumentowaniu operacji opodatkowanych należy zachować szczególną staranność.

Powinieneś jednak wiedzieć, że rozliczanie VAT dla potrzeb początkującego przedsiębiorcy wcale nie jest bardzo skomplikowane. Niniejszy rozdział przedstawi po kolei najważniejsze zagadnienia związane z podatkiem VAT, pozwalając Ci przede wszystkim zdecydować — czy zostać podatnikiem VAT od razu, czy odsunąć tę decyzję w czasie. Znajdziesz tu również odpowiedź na pytania, jakie są podstawowe zasady rozliczania podatku, co to jest VAT naliczony i należny, i oczywiście, co robić, żeby nie wpaść w kłopoty związane z VAT.

5.1. TROCHĘ HISTORII I STATYSTYKI

Podatek od towarów i usług (PTU), opisywany częściej skrótem VAT, pochodzącym od pierwszych liter jego angielskiej nazwy (*Value Added Tax* — podatek od wartości dodanej), ma w Polsce stosunkowo krótką historię. Pierwsza dotycząca podatku VAT ustawa ukazała się w Dzienniku Ustaw Nr 11 z 1993 roku, pod poz. 50 — ustawa ta została zastąpiona obecnie

obowiązującą ustawą o podatku od towarów i usług, którą opublikowano w Dzienniku Ustaw Nr 54 z 05.4.2004 r. (poz. 535). Podatek VAT zastąpił uprzednio stosowany podatek obrotowy, i od razu wzbudził kontrowersje, spory i wątpliwości, które w dużej części pozostały nierozstrzygnięte do dziś. Z każdą nowelizacją pojawiają się nowe problemy, i wydaje się, że tak będzie w przyszłości — marnym pocieszeniem jest fakt, że problemy z podatkiem VAT występują w mniejszym lub większym stopniu wszędzie tam, gdzie podatek obowiązuje.

W niektórych krajach (np. w Kanadzie, Australii czy Nowej Zelandii) podatek VAT oznaczany jest skrótem GST — od innego angielskiego określenia tego podatku — goods and services tax.

Podatek VAT pojawił się w Europie po raz pierwszy we Francji, w latach pięćdziesiątych. W ciągu następnych lat został wprowadzony do systemów podatkowych krajów tworzących ówczesne EWG, i został poddany harmonizacji. Rozpiętość podstawowych stawek VAT w krajach Unii Europejskiej nie jest w związku z tym duża — najwyższa stawka podstawowa (25%) występuje w Szwecji, Danii i na Węgrzech, najniższa dopuszczalna w UE (15%) na Cyprze i w Luksemburgu. Polska ze stawką 22% razem z Finlandią zajmuje piąte miejsce pod względem wysokości podstawowej stawki VAT. Na świecie podstawowe stawki podatku są bardziej zróżnicowane i wynoszą od 5% w Singapurze do 25% w Norwegii. W większości państw stosowane są również stawki obniżone (preferencyjne), a są państwa, gdzie podatek VAT nie obowiązuje. Stawki obniżone stosuje się w celu ochrony pewnych grup konsumentów lub preferowania różnych usług i towarów. W Polsce stawki obniżone wynoszą obecnie 0%, 3% i 7%. Stosowane są również różnego rodzaju zwolnienia z podatku VAT. Jedne mają charakter podmiotowy (oznacza to, że są skierowane do rodzajowo określonych grup i organizacji — typowym przykładem jest zwolnienie ze względu na niewielką wysokość obrotów), inne są zwolnieniami przedmiotowymi — dotyczą konkretnych towarów i usług. Występują jeszcze zwolnienia mieszane (zwolnienie jakiegoś rodzaju towaru lub usługi dostarczanego przez zdefiniowany rodzaj podatników).

5.2. POZYCJA VAT W BUDŻECIE PAŃSTWA

Planowane na 2006 rok wpływy z podatku VAT mają wynieść ponad 84 miliardy złotych, a z podatku akcyzowego — ponad 42 miliardy. Tymczasem łączne wpływu z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych wyniosą w 2006 r. niecałe 47 miliardów złotych, a całe dochody budżetu mają wynieść nieco ponad 195 miliardów złotych. Te liczby pokazują, jaka jest rola VAT w budżecie, i dlaczego aparat skarbowy specjalizuje się właśnie w podnoszeniu ściągalności tego podatku.

5.3. CZYM JEST VAT?

Podatek VAT jest podatkiem pośrednim, dodawanym do ceny przez czynnych podatników VAT za każdym razem, kiedy występuje dostawa towaru lub usługi — z wyjątkiem przypadków, kiedy dostawa ta jest od podatku zwolniona lub opodatkowana stawką preferencyjną 0%. Każdy czynny podatnik dokonujący obrotu opodatkowanego ma jednak prawo do odliczenia od podatku należnego (tego, który został dodany do ceny przy sprzedaży) podatku, który został naliczony przez innego czynnego podatnika VAT przy dostawie towarów i usług niezbędnych do dokonania sprzedaży opodatkowanej. Najlepiej tę zasadę przedstawić na prostym przykładzie.

Załóżmy, że jesteś czynnym podatnikiem VAT i zajmujesz się sprzedażą artykułów przemysłowych. Sprzedaż tę opodatkowujesz stawką podstawową VAT (22%). Kupujesz towar handlowy od czynnego podatnika VAT za kwotę 100 000 zł netto miesięcznie (122 000 zł brutto), a sprzedajesz za kwotę 130 000 zł netto (158 600 zł brutto).

Sprzedawca przy sprzedaży naliczył podatek według stawki podstawowej 22% — podatek naliczony wyniesie więc 22 000 zł. Ty, sprzedając towar, doliczasz do ceny netto również 22% — Twój dodany do ceny podatek wyniesie 130 000 * 0,22 = 28 600 zł. Będzie to podatek należny.

Różnica pomiędzy podatkiem należnym a naliczonym wyniesie 28 600 – 22 000 = 6600 zł, a ponieważ swój podatek do zapłaty możesz pomniejszyć o podatek naliczony przy zakupach związanych ze sprzedażą opodatkowaną, tyle właśnie trzeba by zapłacić do urzędu skarbowego, gdyby w tym miesiącu nie wystąpiły inne zakupy opodatkowane (np. czynsz, materiały biurowe itp.).

Zauważ, że kwota 6600 zł odpowiada 22% z wartości, ***którą dodałeś do ceny zakupu*** — czyli 30 000 zł. Stąd nazwa tego podatku — podatek od wartości dodanej.

Ponieważ Twój dostawca również jest czynnym podatnikiem VAT, analogiczną operację przeprowadzi na kwocie swojej wartości dodanej. W ten sposób w całym łańcuchu obrotu towarem każdy dodaje podatek do ceny sprzedaży, a obliczając podatek, który musi odprowadzić do urzędu skarbowego, odejmuje podatek, który sam zapłacił w cenie kupowanego towaru (usługi).

Być może zadajesz sobie teraz pytanie — skoro zasady obliczania podatku VAT są takie proste, skąd się bierze pogląd, że to najbardziej skomplikowany podatek?

VAT mógłby istotnie być podatkiem bardzo prostym w stosowaniu, gdyby wprowadzić zasadę, że cała sprzedaż jest opodatkowana jedną stawką, i podatek VAT naliczony przy wszystkich zakupach podlega odliczeniu. Tymczasem obowiązujące zwolnienia i różnice w stawkach oraz liczne ograniczenia związane z odliczaniem podatku, a także konieczność rozliczania transakcji zawieranych pomiędzy podmiotami, które mają siedziby na terenie różnych krajów, powodują, że te proste zasady z opisanego wyżej przykładu w praktyce stosuje się bardzo rzadko. Oto kolejny przykład pokazujący, jak w prostej sytuacji sprawy potrafią się gwałtownie skomplikować.

Tym razem jesteś producentem elementów wyposażenia budownictwa. Elementy te mogą być opodatkowane różnymi stawkami — 7%, jeżeli ich przeznaczeniem jest montaż w obiektach mieszkalnych, i 22% — jeżeli będą montowane w obiektach o innym przeznaczeniu. Jako producentowi opłacałoby Ci się sprzedawać elementy z niższą stawką. To oczywiste — byłyby tańsze i przez to bardziej konkurencyjne na rynku. Dodatkowo zapłaciłbyś mniejszy podatek, ponieważ dokonując zakupów, płacisz go najczęściej w wysokości 22%. Załóżmy, że kupujesz elementy za 100 000 zł netto, do których sprzedawca doliczył 22 000 zł VAT. Po ich przetworzeniu i obróbce sprzedajesz swój produkt za kwotę 150 000 zł netto. Jeżeli VAT wyniesie 7%, to w rozliczeniu z urzędem skarbowym okaże się, że:

(150 000 * 7%) – (100 000 * 22%) = –11 500 zł.

Pierwszy składnik równania to VAT, który pobrałeś przy sprzedaży. Drugi — VAT, który pobrał od Ciebie sprzedawca elementów. Zgodnie z generalną zasadą dotyczącą rozliczania VAT możesz odliczyć od podatku, który naliczyłeś przy sprzedaży, podatek VAT, który zapłaciłeś przy zakupach. Po wykonaniu tego działania okazuje się, że wychodzi liczba ujemna. To oznacza, że urząd skarbowy powinien Ci zwrócić ponad 11 tysięcy złotych!

Ale gdybyś doliczał 22% VAT, ponieważ sprzedaż byłaby przeznaczona na cele inne niż mieszkaniowe, to wynik byłby odmienny:

(150 000 * 22%) – (100 000 * 22%) = 11 000 zł.

Spora różnica, prawda? Zamiast dostać 11 500 złotych, trzeba by 11 000 zapłacić. Jak by powiedzieli karciarze — w obrocie strata wyniosłaby 22 500 zł. Nic dziwnego, że większość sprzedawców, którzy sprzedają towary lub usługi opodatkowane różnymi stawkami, dokłada starań, aby sprzedawać towar z niższą stawką. Fiskus natomiast podejmuje działania zmierzające do eliminacji nadużyć — i robi to za pomocą różnego rodzaju coraz bardziej skomplikowanych przepisów, które mają za zadanie maksymalnie doprecyzować zakres zwolnień i preferencji oraz warunki ich wykorzystania. Urzędy skarbowe prowadzą również nieustanne kontrole podatników, wykazujących duże kwoty podatku do zwrotu, a nadużycia są surowo karane. Często okazuje się, że zawiłych przepisów nie rozumieją również urzędnicy, i ofiarą represji pada niewinny podatnik. Głośne w ostatnich latach sprawy dotyczą np. firm JTT (firma upadła mimo ostatecznego niestwierdzenia naruszenia prawa) i firmy Optimus (dotkliwe sankcje skierowano przeciwko firmie i jej ówczesnemu właścicielowi mimo braku, jak się w efekcie okazało, podstaw do ich zastosowania). Na szczęście w ostatnich dniach Sąd Najwyższy, odpowiadając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, wydał postanowienie, w którym przyznał podatnikom prawo do dochodzenia odszkodowania za wszelkie straty wynikające z błędnych decyzji fiskusa. To może spowodować, że ilość egzekucji, następujących wskutek niewłaściwych interpretacji przepisów przez urzędników, znacznie spadnie.

O ileż prościej by było, gdyby zamiast dwóch stawek w naszym przykładzie obowiązywała jedna — niższa (np. 15% — ze względu na nasze członkostwo w Unii na razie niżej być nie może). Podatek byłby prosty w obliczaniu i pobieraniu, znikłaby możliwość nadużyć, a nieunikniony wzrost cen na elementy wyposażenia stosowane w budownictwie mieszkaniowym sfinansowaliby w części sami producenci — bo przecież surowce kupowaliby taniej.

Wróćmy jeszcze do omawianego przykładu. Wydaje się, że jeżeli przedsiębiorcy nie będą interpretowali prawa rozszerzająco na swoją korzyść i zgodnie z przepisami będą uzyskiwać za każdym razem oświadczenie, że kupowane produkty przeznaczone są na cele budownictwa mieszkaniowego, problem nie wystąpi. Kontrole nic nie wskórają, ponieważ przedsiębiorca będzie uczciwy. Niestety — życie jest bardziej skomplikowane, niż potrafią sobie wyobrazić legislatorzy. W omawianym przypadku powstaje problem będący przedmiotem tysięcy interpretacji (niestety — często ze sobą sprzecznych). Jak postąpić w przypadku, w którym produkt służy zarówno celom budownictwa mieszkaniowego, jak i pozostałym? Typowy przykład — stacja transformatorowa na osiedlu mieszkaniowym służy celom mieszkaniowym i jednocześnie innym — zasilane są z niej bowiem również sklepy, obiekty usługowe, basen itp. W jaki sposób podzielić wydatki? Jak ustalić prawidłową wysokość VAT do odliczenia? Takich problemów w praktyce pojawiają się setki.

Wiesz już, dlaczego VAT jest skomplikowany mimo swojej prostoty?

Czy zwolnienie i 0% oznacza to samo?

Wbrew arytmetycznym pozorom jest istotna różnica pomiędzy dostawą zwolnioną od podatku i opodatkowaną stawką 0% — i w uproszczeniu polega ona na tym, że VAT naliczony przy zakupach służących sprzedaży zwolnionej nie podlega odliczeniu, a w przypadku sprzedaży opodatkowanej stawką 0% — podlega.

Nadużycia w podatku VAT

System rozliczeń podatku VAT jest bardzo wrażliwy na nadużycia — bardzo liczne są bowiem sytuacje, w których u podatnika może wystąpić wyższy podatek naliczony niż podatek należny. W takim przypadku podatnik ma prawo do zwrotu różnicy podatku (w praktyce zwrot objęty jest licznymi ograniczeniami i wyłączeniami) — co skłania do przeprowadzania fikcyjnych transakcji, mających na celu wyłudzenie podatku VAT. Jak działa najprostszy mechanizm wyłudzenia?

Przykład 5.1.

Firma A, tzw. słup, czyli firma zarejestrowana wyłącznie do przeprowadzenia wyłudzenia, sprzedaje towar ze stawką 22% firmie B — drugiej firmie słup. Sprzedaż najczęściej jest fikcyjna, ale oszuści stosują również metodę znacznego zawyżania ceny (do transakcji między firmami w rzeczywistości dochodzi, ale wartość transakcji jest niewspółmiernie wysoka w stosunku do rzeczywistej wartości rynkowej operacji). Firma B sprzedaje towar za granicę (znowu fikcyjnie, dla kolejnej podstawionej firmy), stosując stawkę VAT 0%. Ponieważ sprzedaż jest opodatkowana stawką 0%, firmie B przysługuje obniżenie podatku o kwotę VAT, która została wykazana na fakturze otrzymanej od firmy A. Występuje więc podatek naliczony, ale nie występuje podatek należny (0%). Firma B występuje więc do urzędu skarbowego o zwrot podatku, a po jego otrzymaniu znika. Znika również firma A — nie płacąc podatku należnego, który wykazała na fakturze.

Przykład zawiera uproszczenia, ponieważ w przepisach istnieją liczne zabezpieczenia przed takimi oszustwami (wydłużenie okresu zwrotu, wymóg posiadania dokumentów potwierdzających wywóz i dostawę, postępowania wyjaśniające itp.). Jednak systemu całkowicie uszczelnić się nie da, stąd coraz to nowe doniesienia o wyłudzeniach podatku VAT.

Zapamiętaj, że:

- podatek należny — podatek, który doliczyłeś do ceny netto sprzedawanego towaru lub usługi;
- podatek naliczony — podatek, który doliczył do ceny netto Twój dostawca;
- podatek do zapłaty — różnica pomiędzy podatkiem należnym a naliczonym.

Konieczność ochrony budżetu przed nadużyciami jest jednym z powodów, dla którego ustawa VAT jest trudna w stosowaniu; podatnicy mają nieustanne problemy z właściwym naliczaniem podatku, a urzędy skarbowe wszędzie widzą podstęp. Brzmi to być może przerażająco — ale będąc początkującym przedsiębiorcą, nie będziesz miał do czynienia z wieloma problemami albo będziesz korzystał ze zwolnienia z podatku. No i będziesz po lekturze tego rozdziału, który pomoże Ci zrozumieć VAT.

5.4. KTO JEST PODATNIKIEM VAT?

To, że firma lub osoba jest podatnikiem VAT, nie oznacza automatycznie, że do ceny sprzedawanych towarów lub usług będzie doliczać podatek lub korzystać z odliczenia podatku naliczonego przy zakupach. W podatku od towarów i usług występują bowiem wspomniane już zwolnienia. Nie będę szczegółowo analizował wszystkich możliwych kategorii podatników — i skoncentruję się na podmiotach wykonujących działalność gospodarczą i działalność pokrewną.

Podatnikami VAT są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności. Jednak krąg osób uważanych za wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą jest w rozumieniu ustawy o VAT szerszy niż wynikający z rozumienia potocznego lub ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, która stanowi, że działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Dla celów VAT stosuje się definicję zawartą w ustawie o VAT, która różni się znacznie od powyższej.

W ustawie czytamy, że działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, również wówczas, gdy czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar

wykonywania czynności w sposób częstotliwy. Działalność gospodarcza obejmuje również czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Typowymi podatnikami VAT są np. wykonujące działalność spółki kapitałowe i osobowe prawa handlowego i cywilnego, spółdzielnie, osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, ale również osoby nieprowadzące zarejestrowanej działalności gospodarczej, a dokonujące np. częstotliwej sprzedaży gruntów czy lokali lub uzyskujące przychody z wynajmu. Są jednak pewne kategorie czynności wyłączone z ustawowej definicji działalności.

1. Nie uznaje się za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą czynności, z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 12 ust. 1 – 6 ustawy o pdof. Chodzi tu o czynności wykonywane w ramach stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy.
2. Nie uznaje się również za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą czynności, z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 13 pkt 2 – 9 ustawy o pdof, jeżeli z tytułu wykonania tych czynności osoby te są związane ze zlecającym wykonanie tych czynności prawnymi więzami tworzącymi stosunek prawny pomiędzy zlecającym wykonanie czynności i wykonującym zlecane czynności co do warunków wykonywania tych czynności, wynagrodzenia i odpowiedzialności zlecającego wykonanie tych czynności wobec osób trzecich.

Ten skomplikowany przepis należy rozumieć w uproszczeniu w ten sposób, że jeżeli za skutki aktywności zarobkowej danej osoby odpowiada podmiot zatrudniający (wynajmujący, zlecający) tę osobę — to działalność taka nie jest działalnością gospodarczą.

Oto przykład.

Przykład 5.2.

Artysta wynajmuje się do wykonania przedstawienia kabaretowego. Organizator sprzedaje bilety, jednak artysta z jakiejś przyczyny nie może wystąpić. To organizator w takim wypadku zwraca pieniądze za bilety i płaci za zarezerwowaną salę. Gdyby to ryzyko ponosił artysta, wykonywałby działalność.

W art. 13 pkt 2 – 9 ustawy o pdof wymieniono następujące przychody:

„2) przychody z osobiście wykonywanej działalności artystycznej, literackiej, naukowej, trenerskiej, oświatowej i publicystycznej, w tym z tytułu udziału w konkursach z dziedziny nauki, kultury i sztuki oraz dziennikarstwa, jak również przychody z uprawiania sportu, stypendia sportowe przyznawane na podstawie odrębnych przepisów oraz przychody sędziów z tytułu prowadzenia zawodów sportowych,

3) przychody z działalności duchownych, osiągane z innego tytułu niż umowa o pracę,
4) przychody z działalności polskich arbitrów uczestniczących w procesach arbitrażowych z partnerami zagranicznymi,
5) przychody otrzymywane przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych lub obywatelskich, bez względu na sposób powoływania tych osób, nie wyłączając odszkodowania za utracony zarobek, z wyjątkiem przychodów, o których mowa w pkt 7,
6) przychody osób, którym organ władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, sąd lub prokurator, na podstawie właściwych przepisów, zlecił wykonanie określonych czynności, a zwłaszcza przychody biegłych w postępowaniu sądowym, dochodzeniowym i administracyjnym oraz płatników, z zastrzeżeniem art. 14 ust. 2 pkt 10 ustawy, i inkasentów należności publicznoprawnych, a także przychody z tytułu udziału w komisjach powoływanych przez organy władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, z wyjątkiem przychodów, o których mowa w pkt 9,
7) przychody otrzymywane przez osoby, niezależnie od sposobu ich powoływania, należące do składu zarządów, rad nadzorczych, komisji lub innych organów stanowiących osób prawnych,
8) przychody z tytułu wykonywania usług, na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, uzyskiwane wyłącznie od:
   a) osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jej jednostki organizacyjnej oraz jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej,
   b) właściciela (posiadacza) nieruchomości, w której lokale są wynajmowane, lub działającego w jego imieniu zarządcy albo administratora — jeżeli podatnik wykonuje te usługi wyłącznie dla potrzeb związanych z tą nieruchomością

   — z wyjątkiem przychodów uzyskanych na podstawie umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika pozarolniczej działalności gospodarczej oraz przychodów, o których mowa w pkt 9,
9) przychody uzyskane na podstawie umów o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktów menedżerskich lub umów o podobnym charakterze, w tym przychody z tego rodzaju umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika pozarolniczej działalności gospodarczej — z wyjątkiem przychodów, o których mowa w pkt 7".

Wątpliwości

Interpretacja przepisów dotyczących zakresu czynności niestanowiących wykonywanej samodzielnie działalności gospodarczej w praktyce przyniosła wiele problemów. Oto dwa typowe przypadki, w których podatnicy mieli wątpliwości, czy są podatnikami VAT, czy też nie:

A. Podatnik VAT wykonuje działalność gospodarczą i równocześnie osiąga przychody z tytułu wykonywania umów o dzieło (zlecenie), z zakresu wykraczającego poza przedmiot jego działalności gospodarczej.

Jest to przypadek określony w cytowanym powyżej art. 13 pkt 8. Jeżeli z umowy będzie wynikało, że to zamawiający ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za skutki wynikające z ewentualnych nieprawidłowości w wykonaniu umowy, nie ma podstaw, aby czynności te traktować jako wykonywane przez podatnika VAT. Typowym przykładem będzie np. prowadzenie sklepu i jednoczesne wykonywanie na zlecenie prac malarskich, wykonywanie tłumaczeń, występy na imprezach artystycznych itp.

B. Podatnik VAT wykonuje działalność gospodarczą i równocześnie osiąga przychody z tytułu umów o dzieło, obejmujące wykonywanie czynności z zakresu prowadzonej działalności gospodarczej.

Wspomniany przed chwilą przepis art. 13 pkt 8 ustawy o pdof nie uznaje za przychody z tytułu świadczenia usług na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia przychodów uzyskanych na podstawie umów zawieranych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Dlatego w tym przypadku przychody z umów o dzieło będą opodatkowane podatkiem VAT.

Prowadzący gospodarstwa rolne, leśne i rybackie oraz prowadzący inną działalność rolniczą

W przypadku osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne, leśne lub rybackie za podatnika uważa się osobę, która złoży zgłoszenie rejestracyjne (o którym piszę trochę dalej). Przepis ten ma zastosowanie również do osób fizycznych prowadzących ***wyłącznie działalność rolniczą*** w pozostałych przypadkach.

Co należy rozumieć przez gospodarstwo rolne?

Ustawa o VAT odsyła po definicję do ustawy o podatku rolnym, w której czytamy, że za gospodarstwo rolne uważa się obszar gruntów (sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza), o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej

Gospodarstwem leśnym jest gospodarstwo prowadzone przez podatnika, na którym ciąży obowiązek podatkowy w podatku leśnym, a przez prowadzenie gospodarstwa rybackiego należy rozumieć prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb oraz innych organizmów żyjących w wodzie.

Ustawa o VAT wprowadza dla potrzeb podatku od towarów i usług swoją definicję działalności rolniczej, określając ją jako produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą, gruntową, szklarniową i pod folią, produkcję roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadowniczą, chów, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego lub fermowego oraz chów i hodowlę ryb i innych organizmów żyjących w wodzie, a także uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin „in vitro", fermową hodowlę i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowlę i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, chów i hodowlę dżdżownic, entomofagów i jedwabników, prowadzenie pasiek oraz chów i hodowlę innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym oraz sprzedaż produktów gospodarki leśnej i łowieckiej, z wyjątkiem drewna okrągłego z drzew tropikalnych (PKWiU 02.01.13) oraz bambusa (PKWiU 02.01.42-00.11), a także świadczenie usług rolniczych.

Definicja działalności rolniczej zawarta w ustawie o VAT jest bardziej szczegółowa niż umieszczona w ustawie o podatku rolnym.

W dalszej części dla rozróżnienia tych podatników, którzy nie korzystają ze zwolnienia, będę ich nazywał czynnymi podatnikami VAT.

Czas, abyś poznał informacje, które pozwolą Ci podjąć decyzję, czy korzystać ze zwolnienia VAT, czy też nie.

5.5. ZWOLNIENIE Z PODATKU VAT ZE WZGLĘDU NA WYSOKOŚĆ OBROTÓW

Zgodnie z artykułem 113 ustawy o podatku od towarów i usług zwalnia się od podatku podatników, u których wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku podatkowym kwoty wyrażonej w złotych odpowiadającej równowartości 10 000 euro. *Również podatnik rozpoczynający wykonywanie czynności opodatkowanych w trakcie roku podatkowego* jest zwolniony od podatku, jeżeli przewidywana przez niego wartość sprzedaży nie przekroczy, ***w proporcji do okresu prowadzonej sprzedaży***, kwoty 10 000 euro.

Do wartości sprzedaży nie wlicza się wszystkich kwot pochodzących ze sprzedaży. Do limitu nie wlicza się odpłatnej dostawy towarów oraz odpłatnego świadczenia usług zwolnionych od podatku i dostawy towarów, które na podstawie przepisów o podatku dochodowym (ustaw o podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych) są zaliczane przez podatnika do środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych podlegających amortyzacji. W przypadku prowadzenia przez rolnika ryczałtowego korzystającego ze zwolnienia przedmiotowego także działalności innej niż działalność rolnicza, do wartości sprzedaży nie wlicza się sprzedaży produktów rolnych pochodzących z prowadzonej przez niego działalności rolniczej.

Kiedy do wartości sprzedaży limitowanej nie wlicza się podatku?

Jeżeli korzystasz ze zwolnienia po raz pierwszy, nie będzie miał zastosowania przepis, który mówi, iż do wartości sprzedaży nie wlicza się kwoty podatku (korzystając ze zwolnienia, nie naliczasz przecież podatku). Ale przepis ten ma znaczenie dla firm, które przekroczyły limit obrotów i utraciły zwolnienie. Tacy podatnicy mają prawo do ponownego skorzystania ze zwolnienia dopiero po upływie 3 lat, licząc od końca miesiąca, w którym utracili prawo do zwolnienia lub z niego zrezygnowali. Wyliczając kwotę sprzedaży, nie uwzględniają w niej kwoty podatku naliczanego przy tej sprzedaży.

Kwotę limitu w złotych powinien ogłosić w Monitorze Polskim Minister Finansów, w terminie do dnia 31 grudnia, a obliczana jest ona według średniego kursu euro, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października, i zaokrąglana do 100 zł.

Kwota wyliczona według kursu na pierwszy dzień roboczy października 2005 r. wyniosła 39 200 zł.

Przepis dotyczący ustalania limitu budził wątpliwości — czy kwota 39 200 zł dotyczy obrotu w 2005 r., czy obrotu w 2006 r.?

Stanowisko Ministerstwa Finansów nie pozostawia wątpliwości. Stwierdziło ono, że od podatku od towarów i usług w 2006 r. zwolnieni są podatnicy, u których wartość sprzedaży opodatkowanej (bez kwoty podatku) — o której mowa w art. 113 ust. 1 ustawy o PTU — nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku podatkowym (tj. w roku 2005) kwoty 39 200 zł. Przekroczenie w 2005 r. wartości sprzedaży (bez kwoty podatku) w kwocie 39 200 zł oznacza, że począwszy od 2006 r., podatnik ma obowiązek rozliczać podatek od towarów i usług oraz obowiązek zarejestrowania się jako podatnik VAT czynny.

Warunki korzystania ze zwolnienia

Jeżeli chcesz korzystać ze zwolnienia od podatku od towarów i usług, powinieneś prowadzić ewidencję, dzięki której będziesz mógł określić moment, w jakim dojdzie do przekroczenia kwoty przychodu skutkującego utratą zwolnienia z VAT. Ewidencja powinna być uzupełniona po każdym dniu, nie później niż przed dokonaniem sprzedaży w dniu następnym. Jeżeli prowadzisz PKPiR, zamiast tej ewidencji możesz w ewidencji sprzedaży, prowadzonej zgodnie z rozporządzeniem w sprawie prowadzenia PKPiR, w odrębnej kolumnie wykazywać przychody podlegające opodatkowaniu podatkiem VAT oraz łączną kwotę dziennej sprzedaży wynikającą z faktur. Również w tym przypadku zapisów należy dokonywać nie później niż przed dokonaniem sprzedaży w dniu następnym. Brak tej ewidencji może Cię w razie kontroli sporo kosztować. W przypadku stwierdzenia, że nie prowadzisz ewidencji lub prowadzisz ją w sposób nierzetelny, naczelnik urzędu skarbowego lub organ kontroli skarbowej określi wartość niezaewidencjonowanej sprzedaży w drodze oszacowania i ustali podatek przy zastosowaniu stawki 22%, bez prawa obniżenia kwoty podatku należnego, który zapłaciłeś przy zakupie towarów.

Często popełnianym przez przedsiębiorców błędem jest założenie, iż limit sprzedaży jest stały w danym roku, bez względu na moment rozpoczęcia działalności. Tymczasem, jak wynika z cytowanego wcześniej przepisu, przedsiębiorca rozpoczynający wykonywanie czynności opodatkowanych w trakcie roku podatkowego jest zwolniony od podatku VAT, jeżeli przewidywana przez podatnika wartość sprzedaży nie przekroczy, ***w proporcji do okresu prowadzonej sprzedaży***, kwoty limitu.

Powstaje oczywiście pytanie, w jaki sposób policzyć proporcję.

Wartość kwoty, która powoduje utratę prawa do zwolnienia, wylicza się, stosując wzór:

$$K_{uz} = K_{gr} * D / 365$$

gdzie:

K_{uz} — kwota, której przekroczenie spowoduje utratę zwolnienia

K_{gr} — kwota graniczna, wyznaczona na dany rok

D — liczba dni pozostała do końca roku

Możesz zrezygnować ze zwolnienia

Podatnicy uprawnieni do zwolnienia ze względu na wysokość obrotów mogą z tego zwolnienia zrezygnować — pod warunkiem pisemnego zawiadomienia o tym zamiarze naczelnika urzędu skarbowego przed początkiem miesiąca, w którym rezygnują ze zwolnienia. Gdybyś chciał zrezygnować ze zwolnienia od samego początku, powinieneś powiadomić organ podatkowy o rezygnacji przed dniem wykonania pierwszej czynności opodatkowanej.

Urzędy skarbowe twierdzą przeważnie, że podatnik, który rozpoczynając działalność, zdecydował się na zwolnienie, już do końca roku musi pozostać podatnikiem zwolnionym (chyba że utraci zwolnienie ze względu na wysokość obrotów lub z innego, przewidzianego w przepisach powodu). Podatnikiem VAT czynnym rozpoczynający działalność może stać się, dopiero począwszy od następnego roku (i na początek każdego następnego miesiąca w kolejnych latach). Takie stanowisko jest skutkiem interpretacji językowej ustawy o VAT. Oczywiście — taka interpretacja nie ma większego sensu. Nie widać powodu, dla którego podatnik rozpoczynający działalność miałby być dyskryminowany w stosunku do podatnika, który tę działalność kontynuuje kolejny rok. Dodatkowo przepis sprzeczny jest z brzmieniem VI dyrektywy UE, która mówi wyłącznie o tym, że podatnik zwolniony ma prawo zostać podatnikiem czynnym — i nie wprowadza w tym zakresie żadnych obostrzeń. Jednak praktyka jest jaka jest, i dlatego przed podjęciem decyzji o wyborze zwolnienia powinieneś starannie przemyśleć decyzję.

Wróćmy do omawianej przed chwilą wątpliwości, dotyczącej ustalenia kwoty limitu. Czy w powyższym wzorze, dla osoby rozpoczynającej działalność w 2006 r., kwotą graniczną będzie kwota 10 000 euro według kursu z pierwszego roboczego dnia października 2005 r., czy 2006 roku?

Załóżmy, że rozpocząłeś działalność 1 lipca 2006 r. Do końca roku pozostanie 184 dni. Limit obrotu, wyliczony z użyciem kwoty 39 200 zł (czyli według kursu z 1 dnia października 2005 r.), wyniesie:

$$K_{uz} = 39\,200{,}00 \text{ zł} * 184 / 365 = 19\,761{,}10 \text{ zł}$$

Załóżmy również, że limit obrotu przekroczyłeś w sierpniu i po przekroczeniu limitu złożyłeś zgłoszenie rejestracyjne i stałeś się podatnikiem VAT czynnym.

Zauważ, że nie jest jeszcze znana kwota limitu ustalona według kursu z października 2006 r. — jest na to za wcześnie. Gdyby okazało się, że ta kwota jest niższa, to przy podstawieniu do wzoru uzyskałbyś niższy limit obrotu — i w konsekwencji oznaczałoby to, że za późno dokonałeś zgłoszenia rejestracyjnego. I na odwrót — gdyby kwota limitu była wyższa, oznaczałoby to zbyt wczesną utratę zwolnienia. Takie podejście byłoby w sposób oczywisty bezsensowne i sprzeczne z celem ustawodawcy, jakim było między innymi umożliwienie prawidłowego wyznaczenia momentu utraty zwolnienia. Dlatego do wyznaczenia limitu dla działalności rozpoczętej w 2006 r. powinieneś zastosować kwotę 39 200 zł.

Sytuacja zmieni się w roku następnym, po roku rozpoczęcia działalności. Jeżeli w dalszym ciągu będziesz korzystał ze zwolnienia, będzie Cię dotyczyło stanowisko Ministerstwa Finansów, które przedstawiłem przed momentem. Oznacza to, że do pierwszych dni października nie będziesz wiedział, jaki będzie limit, po przekroczeniu którego w następnym roku będziesz musiał stać się czynnym podatnikiem VAT — stąd jeśli chcesz zachować zwolnienie, powinieneś zainteresować się przewidywaniami analityków dotyczącymi przyszłego kursu euro.

Moment utraty zwolnienia

Korzystając ze zwolnienia ze względu na wysokość obrotów, powinieneś zachować czujność. Zwolnienie traci bowiem moc w momencie przekroczenia kwoty limitu, i w tym samym momencie powstaje obowiązek podatkowy. Opodatkowaniu podlega już cała nadwyżka sprzedaży ponad kwotę limitu. Nie ma tu okresów przejściowych (np. od początku dnia następującego po dniu przekroczenia limitu).

Powinieneś być przygotowany na utratę zwolnienia i już przed tą datą kupować towary na faktury VAT. Będąc w ich posiadaniu, będziesz mógł odliczyć podatek, który zapłaciłeś w cenie tych towarów. Są jednak określone warunki, żeby z odliczenia skorzystać. Po pierwsze — musi na to wyrazić zgodę naczelnik urzędu skarbowego, do którego powinieneś wystąpić z odpowiednim wnioskiem. Po drugie — musisz sporządzić spis z natury zapasów towarów, posiadanych w dniu, w którym nastąpiło przekroczenie limitu. I po trzecie — sporządzony spis z natury musisz złożyć w urzędzie skarbowym nie później niż w terminie 14 dni, licząc od dnia utraty zwolnienia.

Kiedy wartością sprzedaży jest prowizja

Przedsiębiorcy prowadzący przedsiębiorstwo maklerskie zarządzający funduszami inwestycyjnymi, agenci wykonujący czynności na zlecenie i osoby świadczące usługi o podobnym charakterze często wynagradzani są w systemie prowizyjnym lub do prowizyjnego zbliżonym. Dla tych osób wartością sprzedaży dla celów ustalenia limitu będzie 30-krotność kwoty prowizji lub innych postaci wynagrodzeń za wykonanie usług.

Nie wszyscy mogą korzystać ze zwolnienia

Zwolnień podmiotowych ze względu na wysokość obrotów nie stosuje się w przypadku podatników:

1. Dokonujących dostaw:
   - **a)** wyrobów z metali szlachetnych lub z udziałem tych metali;
   - **b)** towarów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, ***z wyjątkiem***: energii elektrycznej (PKWiU 40.10.10), perfum i wód toaletowych (PKWiU 24.52.11), kosmetyków upiększających do ust i oczu (PKWiU 24.52.12), kosmetyków do manicure i pedicure (PKWiU 24.52.13), pudrów kosmetycznych i higienicznych — z wyłączeniem przeznaczonych dla dzieci (PKWiU ex 24.52.14-00), pozostałych kosmetyków upiększających do twarzy (PKWiU 24.52.15-00.10), dezodorantów osobistych i preparatów przeciwpotowych (PKWiU 24.52.19-50.00), preparatów do higieny intymnej (PKWiU 24.52.19-90.10), środków higienicznych kosmetycznych, gdzie indziej niewymienionych (PKWiU 24.52.19-90.3), preparatów toaletowych dla zwierząt (PKWiU 24.52.19-90.60), kosmetyków i wyrobów perfumeryjnych pozostałych, gdzie indziej niesklasyfikowanych (PKWiU 24.52.19-90.90), kart do gry — z wyłączeniem kart do gry dla dzieci (PKWiU ex 36.50.41-00), cygar, również z obciętymi końcami, cygaretek i papierosów z tytoniu lub namiastek tytoniu (PKWiU 16.00.11), tytoniu do palenia (PKWiU 16.00.12-30), tabaki (PKWiU ex 16.00.12-90.20);
   - **c)** nowych środków transportu;
   - **d)** terenów budowlanych oraz przeznaczonych pod zabudowę.
2. Świadczących usługi prawnicze oraz usługi w zakresie doradztwa, a także usługi jubilerskie.
3. Niemających siedziby lub miejsca zamieszkania na terytorium kraju.

Powyższą listę należy rozszerzyć o podatników importujących towary i usługi, dokonujących wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów i dostawy towarów, dla której podatnikiem jest ich nabywca. Tych ostatnich czynności dokonują najczęściej podatnicy, którzy i tak ze względu na wielkość obrotów nie mogą korzystać ze zwolnienia.

Planowane zmiany

Rząd chce wprowadzić zmiany w systemie opodatkowania podatkiem VAT drobnych przedsiębiorców. Planuje się, że świadczący usługi (ale tylko dla osób fizycznych) mogliby opłacać zryczałtowany VAT — w wysokości ustalanej w zależności od branży, w której prowadzą działalność. Byłby to mechanizm dość podobny do karty podatkowej (z której z kolei rząd chce się wycofać). To uproszczenie dotyczyć będzie jednak bardzo niewielkiej grupy podatników — mogą to być np. gabinety fryzjerskie i kosmetyczne, wypożyczalnie płyt itp.

Kiedy opłaca się korzystać ze zwolnienia?

Rozpoczynając działalność, masz wybór — możesz wybrać zwolnienie VAT lub od samego początku zarejestrować się i być podatnikiem VAT czynnym. Decyzja powinna być podjęta w oparciu o analizę przewidywanych źródeł przychodów, rodzaju dokonywanych zakupów itp. Wiesz już o podatku VAT wystarczająco dużo, żeby móc podjąć taką decyzję. Najlepiej zobrazują to poniższe przykłady.

Przykład 5.3.

Janusz zdecydował się rozpocząć działalność w zakresie handlu. Zarejestrował się jako czynny podatnik VAT. Kupuje w hurtowni artykuły przemysłowe i sprzedaje je w swoim sklepie. W uproszczeniu rozliczenie podatku VAT może u Janusza wyglądać następująco (tabela 5.1):

Tabela 5.1. Rozliczenie podatku VAT

Opis czynności	Netto (zł)	Podatek VAT (22%)		Brutto (zł)
		Do odliczenia	Do zapłaty	
1	2	3	4	5
Zakup towarów handlowych	60 000,00	13 200,00		73 200,00
Sprzedaż towarów handlowych	75 000,00		16 500,00	91 500,00
Koszty opodatkowane VAT	3000,00	660,00		3660,00
RAZEM		13 860,00	16 500,00	

VAT do zapłaty (4 – 3) = 2640,00 zł

W kasie pozostanie na pozostałe podatki i opłaty: 91 500,00 – 73 200,00 – 3660,00 – 2640,00 = 12 000,00 zł.

Janusz założył, że już w pierwszym miesiącu działalności przekroczy limit uprawniający go do zwolnienia od podatku. Zarejestrował się więc jako czynny podatnik VAT.

Przykład 5.4.

Henryk również zdecydował się rozpocząć działalność, jednak będzie świadczył usługi wykonywane u klienta. Jego przychód miesięczny wyniesie ok. 3500,00 zł miesięcznie. Henryk przed rozpoczęciem działalności przeprowadził odpowiednie obliczenia (tabela 5.2, tabela 5.3).

Tabela 5.2. Czynny podatnik VAT

Opis czynności	Netto (zł)	Podatek VAT (22%)		Brutto (zł)
		Do odliczenia	Do zapłaty	
1	2	3	4	5
Zakup części i narzędzi	500,00	110,00		610,00
Koszty opodatkowane VAT	200,00	44,00		244,00
Przychód z usług	3000,00		660,00	3660,00
RAZEM		154,00	660,00	

VAT do zapłaty (4 – 3) = 506,00 zł

W kasie pozostanie na pozostałe podatki i opłaty: 3660,00 – 610,00 – 244,00 – 506,00 = 2300,00 zł.

Tabela 5.3. Podatnik zwolniony

Opis czynności	Netto (zł)	Podatek VAT (22%)		Brutto (zł)
		Do odliczenia	Do zapłaty	
1	2	3	4	5
Zakup części i narzędzi	610,00	-	-	610,00
Koszty opodatkowane VAT	244,00	-	-	244,00
Przychód z usług	3660,00	-	-	3660,00

W kasie pozostanie na pozostałe podatki i opłaty: 3660,00 – 610,00 – 244,00 = 2806,00 zł.

Henryk powinien zdecydować się na zwolnienie z VAT.

5.6. ZGŁOSZENIE REJESTRACYJNE I PRAWO DO ODLICZENIA VAT

Kiedy zdecydujesz się na rezygnację ze zwolnienia z VAT (a jak pokazują powyższe przykłady — dość często rezygnacja jest krokiem finansowo korzystnym), powinieneś złożyć zgłoszenie rejestracyjne na formularzu VAT-R. Wzór takiego zgłoszenia z przykładowymi

danymi znajdziesz w rozdziale zawierającym wzory dokumentów. Po złożeniu zgłoszenia możesz oczekiwać, że wkrótce otrzymasz potwierdzenie faktu zarejestrowania na druku VAT-5. Kopia tego druku będzie Ci często potrzebna, kiedy kontrahenci będą chcieli upewnić się, że mają do czynienia z czynnym podatnikiem VAT.

Rejestracja VAT kosztuje

Składając zgłoszenie rejestracyjne VAT-R, musisz liczyć się z koniecznością wydania 152 zł. Tyle wynosi opłata skarbowa od potwierdzenia zarejestrowania podatnika podatku od towarów i usług jako podatnika czynnego lub zwolnionego VAT.

Pojawia się jednak bardzo często wątpliwość — w jaki sposób ustalić moment, od którego uzyskana faktura VAT uprawnia do odliczenia podatku? Czy podatnicy mogą odliczyć VAT wykazany na fakturach, które otrzymali przed dokonaniem rejestracji VAT-R? Czy uznana za prawidłową będzie faktura, na której brakuje jakiegoś elementu nazwy?

Wyobraźmy sobie, że zanim rozpocząłeś faktycznie działalność, dokonywałeś zakupów związanych z wyposażeniem sklepu i uzupełnieniem towarów. Nie byłeś jeszcze zarejestrowanym przedsiębiorcą — wniosek o wpis do ewidencji czekał na rozpatrzenie. Na zakupione wyposażenie i towary otrzymywałeś faktury na imię i nazwisko, ale we wniosku o wpis do ewidencji jako nazwę firmy podałeś oprócz imienia i nazwiska również człon wyróżniający (np. PH Kamitex).

Po uzyskaniu wpisu złożyłeś zgłoszenie rejestracyjne VAT-R. Kiedy składałeś pierwszą deklarację VAT-7, byłeś już zarejestrowanym podatnikiem VAT.

O szczegółowych wymaganiach stawianych fakturze VAT piszę przy okazji omawiania dokumentów księgowych — w rozdziale 4.3.3. Sam fakt, iż na fakturze nie ma członu wyróżniającego firmy, nie stanowi przeszkody, aby traktować ją jako pełnowartościowy dokument. Dla celów podatku VAT wystarczy, aby znajdowało się tam imię i nazwisko podatnika. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, zaliczkowego zwrotu podatku, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług, faktura stwierdzająca dokonanie sprzedaży powinna zawierać, oprócz innych wymienionych tam elementów, co najmniej ***imiona i nazwiska lub*** nazwy bądź nazwy skrócone sprzedawcy i nabywcy oraz ich adresy.

Zakupione towary powinieneś ująć w remanencie początkowym — i tu powstaje pytanie, w jakiej wartości przyjąć towary do remanentu — netto, czy brutto? Jeżeli podatek VAT ma zostać odliczony, to prawidłowa będzie wartość netto. Jeżeli nie — remanent należy wycenić według wartości brutto.

Nie ma niestety jasności co do możliwości odliczenia VAT z faktur, które podatnik otrzymał, nie będąc jeszcze zarejestrowanym podatnikiem VAT. Zasadniczo organy podatkowe uważają, że tylko zarejestrowany podatnik VAT może skorzystać z prawa do odliczenia

— i decydujące jest, że w momencie dokonywania zakupów podatnik nie był jeszcze zarejestrowany. Dodatkowo różne urzędy skarbowe prezentują różne stanowisko co do momentu, w którym podatnik staje się podatnikiem zarejestrowanym — czy już w momencie, w którym złoży formularz VAT-R, czy dopiero po otrzymaniu odpowiedniego potwierdzenia?

Takich wątpliwości nie ma Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS), który stoi na gruncie twardej obrony zasady neutralności podatku VAT i uważa, że podatnik ma prawo odliczyć VAT związany z nabyciem towarów związanych ze sprzedażą opodatkowaną bez względu na fakt, czy w momencie nabycia tych towarów był zarejestrowanym podatnikiem VAT.

Pewną nadzieję na upowszechnienie takiego stanowiska w Polsce daje wyrok WSA w Olsztynie (I SA/OI 445/05 z 5.1.2006 r.), w którym wskazano, iż w przypadku nabycia przez podatnika towarów lub usług ***przed dniem złożenia*** zgłoszenia rejestracyjnego na formularzu VAT-R, przysługuje mu prawo do odliczenia podatku naliczonego przy tym nabyciu, ***jeżeli było ono dokonane z zamiarem wykorzystania tych towarów lub usług w działalności gospodarczej podlegającej opodatkowaniu.***

Co powinieneś zrobić, aby nie paść ofiarą niekonsekwencji fiskusa?

Teoretycznie poprawnym zachowaniem jest złożenie wniosku o wydanie wiążącej interpretacji prawa podatkowego, z przytoczeniem w fazie argumentacyjnej stanowiska ETS i wyroku WSA, a po uzyskaniu odpowiedzi sprzecznej ze swoją propozycją przejście całej drogi skarżąco-odwoławczej, aż do ETS włącznie. Kilku przedsiębiorców, którzy zachowaliby się w ten sposób, skutecznie dokonałoby tego, czego nie może dokonać od lat cały aparat skarbowy — doprowadziłoby do ujednolicenia stanowiska w tej sprawie i doprowadzenia do zgodności z przepisami unijnymi.

Nie oznacza to oczywiście, że namawiam Cię do takiego działania. Początkujący przedsiębiorca ma na głowie dość kłopotów, żeby jeszcze dokładać sobie wojnę z aparatem skarbowym. To działanie dla idealistów, którzy zechcą udowodnić sobie i innym, że żyją w państwie prawa.

Stosowanym najczęściej sposobem postępowania są:

a) ujęcie remanentu w wartości brutto, co prowadzi do niezasłużonej straty finansowej i jest działaniem niewłaściwym z punktu widzenia interesu przedsiębiorcy, a dodatkowo, moim zdaniem, niewłaściwym w świetle obowiązujących unijnych przepisów dotyczących VAT;

b) powstrzymanie się od zakupów do momentu, w którym zgodnie z interpretacją miejscowego urzędu podatnik staje się czynnym podatnikiem VAT i

c) poproszenie dostawcy, aby odłożył na kilka, kilkanaście dni wskazany towar i wstrzymał się z wydaniem faktury.

5.7. KASY FISKALNE

Nie musisz martwić się obowiązkiem posiadania kasy, jeżeli prowadzisz działalność wyłącznie na rzecz innych firm. Jeżeli jednak masz zamiar sprzedawać towary i usługi osobom nieprowadzącym działalności, powinieneś przeczytać ten rozdział.

Kasy fiskalne to potoczna nazwa urządzeń rejestrujących obrót (kas rejestrujących) z uwzględnieniem obowiązujących stawek podatku VAT. W praktyce spotkasz się z kilkoma typami urządzeń fiskalnych. Najpopularniejsze są kasy zawierające odpowiedni moduł fiskalny, stosowane w placówkach handlowych i usługowych. W firmach, które wystawiają dużo faktur, a paragony raczej sporadycznie, znacznie częściej spotyka się drukarki fiskalne. Spełniają dwie funkcje — głównie drukują faktury, a w razie potrzeby mogą również wydrukować paragon fiskalny. Trzecim typem urządzeń, będącym połączeniem kas, drukarek i komputerów, są terminale fiskalne, które widzimy najczęściej w hipermarketach.

Ze względu na funkcje, trwałość, pojemność pamięci fiskalnej, możliwość współpracy z komputerem lub jej brak kasy różnie kosztują. Podejmując decyzję o zakupie kasy, musisz przede wszystkim ustalić zakres jej zastosowań. Pamiętaj, że kasa to nie tylko uciążliwy obowiązek. Dobrze wybrana kasa fiskalna może ułatwić Ci kontrolę pracowników, pomóc rozliczyć stany magazynowe i zasygnalizować konieczność uzupełnienia zapasów (oczywiście konieczny będzie komputer i odpowiednie oprogramowanie do obsługi sprzedaży). Dzięki stosowaniu kas rejestrujących automatycznie będziesz mógł stwierdzić, czy ilość gotówki w szufladzie odpowiada sprzedaży. Korzyści jest więcej — warunkiem jest zakup urządzenia odpowiadającego Twoim wymaganiom. Część kwot wydanych na zakup kas fiskalnych Skarb Państwa zwraca podatnikom, po spełnieniu odpowiednich warunków.

Wszyscy podatnicy, którzy rozpoczną ewidencjonowanie obrotu i kwot podatku należnego ***w obowiązujących terminach***, mogą odliczyć od tego podatku kwotę wydatkowaną na zakup każdej z kas rejestrujących zgłoszonych na dzień rozpoczęcia (powstania obowiązku) ewidencjonowania w wysokości 50% jej ceny netto zakupu, nie więcej jednak niż 2500 zł. Warto wspomnieć, że może wystąpić sytuacja, w której będziesz zwolniony podmiotowo z VAT (np. ze względu na wysokość obrotów), ale będziesz musiał zainstalować kasę fiskalną. Obowiązujące przepisy zwalniają bowiem od obowiązku stosowania kasy, stosując jako kryterium albo wysokość obrotu (i w pierwszym roku działalności ten obrót jest niższy niż uprawniający do zwolnienia od podatku VAT), albo rodzaj działalności — wtedy obrót może być nawet minimalny, a mimo to powstanie obowiązek stosowania kas. W takim przypadku nie będziesz mógł skorzystać z możliwości odliczenia części kwoty na zakup kasy. Jednak ulga nie przepada: urząd skarbowy, na Twój wniosek, dokona zwrotu odpowiedniej kwoty na rachunek bankowy — w terminie do 25 dnia od daty złożenia wniosku.

Uwaga — nadchodzą zmiany

Ministerstwo Finansów doszło do wniosku, że za dużo wydaje na zwrot podatnikom kosztów zakupu kas. Dlatego chce ograniczyć wartość kwotową zwrotu — projekt mówi, że, co prawda, zwrot wyniesie do 90% wydatku, nie więcej jednak niż 900 zł na kasę. To preferuje dostawców urządzeń tańszych, wyposażonych w mniej pożyteczne dla podatników funkcje.

Kto musi stosować kasy fiskalne?

Kasy, zgodnie z ustawą o VAT, powinni stosować wszyscy podatnicy ***dokonujący sprzedaży na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych*** (dalej będę dla uproszczenia pisał o osobach n.p.d.). Jeżeli naruszysz ten obowiązek, narazisz się na sankcje określone w kodeksie karnym skarbowym oraz do czasu rozpoczęcia prowadzenia ewidencji obrotu i kwot podatku należnego przy zastosowaniu kas rejestrujących stracisz prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę stanowiącą równowartość 30% kwoty podatku naliczonego przy nabyciu towarów i usług.

Minister Finansów ma prawo zwalniać określone grupy podatników z obowiązku rejestrowania obrotu przy użyciu kas, i z tego prawa systematycznie korzysta. Zwalnianie odbywa się w drodze rozporządzenia, które jest wydawane raz na jakiś czas (najczęściej raz w roku). Począwszy od 1 kwietnia 2006 r., podatników obowiązuje rozporządzenie z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie kas rejestrujących.

Pomyśl o kasie rezerwowej

Jeżeli już zainstalujesz kasę i ulegnie ona uszkodzeniu, a nie będziesz miał kasy rezerwowej, będziesz musiał wstrzymać sprzedaż. Podobnie będzie, kiedy wyłączą prąd, a Ty nie będziesz miał zasilania bateryjnego. Powinieneś to brać pod uwagę, planując zakup kas. Warto mieć na podorędziu małą kasę z zasilaniem awaryjnym.

Zwolnienie z obowiązku stosowania kas

Zwolnienie z obowiązku ewidencjonowania przy zastosowaniu kas rejestrujących ma dwa kryteria. Jedno jest przedmiotowe (zwalnia się z obowiązku ewidencjonowanie niektóre rodzaje działalności), inne to zwolnienie podmiotowe (jeżeli rozpoczniesz działalność w 2006 r., to do momentu osiągnięcia obrotu w wysokości 20 000 zł będziesz korzystał ze zwolnienia — z wyjątkiem sytuacji, o której za chwilę). W tabeli 5.4 znajduje się wykaz sprzedaży zwolnionej z obowiązku ewidencjonowania.

Tabela 5.4. Wykaz sprzedaży zwolnionej z obowiązku ewidencjonowania (do 31 grudnia 2006 r.)

Poz.	Symbol PKWiU*)	Nazwa towaru, usługi (czynności)
I. Sprzedaż towarów lub świadczenie usług		
1.	ex 01.4	Usługi związane z rolnictwem oraz chowem i hodowlą zwierząt, z wyjątkiem usług weterynaryjnych, z wyłączeniem: • usług wypożyczania sprzętu rolniczego i ogrodniczego bez obsługi, • usług ślusarskich i kowalskich
2.	40	Energia elektryczna, gaz, para wodna i gorąca woda
3.	41	Woda zgromadzona w zbiornikach i woda oczyszczona, usługi w zakresie rozprowadzania wody
4.	55.23.11	Usługi świadczone przez obozowiska dla dzieci
5.	ex 55.23.15	Usługi krótkotrwałego zakwaterowania pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem usług hotelarskich i turystycznych
6.	ex 60.21.2	Przewozy miejskie rozkładowe pasażerskie, inne niż kolejowe, za które pobierane są ceny urzędowe ustalone przez gminę (Radę m.st. Warszawy) lub związek komunalny
7.	ex 60.21.42	Przewozy rozkładowe pasażerskie pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane, za które pobierane są ceny urzędowe w wysokości ustalonej przez gminę (Radę m.st. Warszawy) lub związek komunalny
8.	60.23.13	Przewozy pasażerskie z wykorzystaniem ludzkiej lub zwierzęcej siły pociągowej
9.	ex 63.12.14	Usługi magazynowania i przechowywania towarów pozostałe — wyłącznie przechowywanie i dozór mienia
10.	ex 63.21.10-00.10	Usługi przechowalni bagażu na dworcach kolejowych — wyłącznie świadczone przy użyciu urządzeń służących do automatycznej obsługi, które również w systemie bezobsługowym przyjmują należność
11.	ex 63.21.21-00.10	Usługi przechowalni bagażu na dworcach autobusowych — wyłącznie świadczone przy użyciu urządzeń służących do automatycznej obsługi, które w systemie bezobsługowym przyjmują należność
12.	63.21.25	Usługi wspomagające transport drogowy pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane
13.	ex 64.1	Usługi pocztowe i kurierskie z wyłączeniem usług w zakresie przygotowania oraz dostawy towarów na zamówienie
14.	64.2	Usługi telekomunikacyjne
15.	65-67	Usługi pośrednictwa finansowego
16.	70.2	Usługi w zakresie wynajmowania nieruchomości na własny rachunek
17.	70.3	Usługi obsługi nieruchomości świadczone na zlecenie
18.	73	Usługi naukowo-badawcze
19.	74.1	Usługi prawnicze, rachunkowo-księgowe, badania rynków i opinii publicznej, doradztwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania
20.	ex 74.2	Usługi architektoniczne i inżynierskie — wyłącznie usługi rzeczoznawstwa
21.	74.30	Usługi w zakresie badań i analiz technicznych

Tabela 5.4. Wykaz sprzedaży zwolnionej z obowiązku ewidencjonowania (do 31 grudnia 2006 r.) (ciąg dalszy)

Poz.	Symbol PKWiU*)	Nazwa towaru, usługi (czynności)
I. Sprzedaż towarów lub świadczenie usług		
22.	ex 74.4	Usługi reklamowe, z wyłączeniem usług związanych z organizacją reklamy handlowej oraz informacji handlowej i usługowej
23.	74.5	Usługi rekrutacji pracowników i pozyskiwania personelu
24.	74.6	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie
25.	74.7	Usługi sprzątania i czyszczenia obiektów
26.	74.82.10-00.50	Usługi związane z pakowaniem prezentów, paczek pocztowych i podobnych
27.	ex 74.83	Usługi sekretarskie i tłumaczenia, z wyłączeniem usług drukarskich i powielaczowych
28.	ex 74.84	Usługi komercyjne pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem usług związanych z organizacją wystaw i targów
29.	75	Usługi w zakresie administracji publicznej, obrony narodowej, obowiązkowych ubezpieczeń społecznych
30.	80	Usługi w zakresie edukacji
31.	85	Usługi w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej
32.	90.0	Usługi w zakresie gospodarki ściekami oraz wywozu i unieszkodliwiania odpadów, usługi sanitarne i pokrewne
33.	91	Usługi świadczone przez organizacje członkowskie, gdzie indziej niesklasyfikowane
34.	ex 92	Usługi związane z rekreacją, kulturą i sportem, z wyłączeniem usług związanych z filmami i taśmami wideo oraz wyświetlaniem filmów na innych nośnikach
35.	93.03	Usługi pogrzebowe i pokrewne
36.	93.04.10	Usługi związane z poprawą kondycji fizycznej
37.	93.05	Usługi pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane
38.	95	Usługi świadczone w gospodarstwach domowych
39.	99	Usługi świadczone przez organizacje i zespoły eksterytorialne
II. Sprzedaż dotycząca szczególnych czynności		
40.		Dostawa towarów i świadczenie usług przez podatnika na rzecz jego pracowników oraz przez spółdzielnie mieszkaniowe na rzecz członków lub innych osób, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu
41.		Świadczenie usług na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych, o ile łącznie zostaną spełnione następujące warunki:[1)] • każde świadczenie usługi dokonane przez podatnika jest dokumentowane fakturą, w której zawarte są m.in. dane identyfikujące odbiorcę, • liczba wszystkich dokonanych operacji świadczenia usług, o których mowa w pkt 1, w 2005 r. nie przekroczyła 50, przy czym liczba odbiorców tych usług w tym okresie była mniejsza niż 20[2)]

Tabela 5.4. Wykaz sprzedaży zwolnionej z obowiązku ewidencjonowania (do 31 grudnia 2006 r.) (ciąg dalszy)

Poz.	Symbol PKWiU*)	Nazwa towaru, usługi (czynności)
II. Sprzedaż dotycząca szczególnych czynności		
42.		Dostawa nieruchomości
43.		Dostawa towarów w systemie wysyłkowym (pocztą lub przesyłkami kurierskimi), z wyjątkiem dostawy paliw płynnych, ***gazowych oraz dostaw towarów wymienionych poniżej w punktach 1 – 7 w części poświęconej wyłączeniom,*** za które zapłata w całości następuje za pośrednictwem poczty lub banku na rachunek bankowy podatnika pod warunkiem, że z ewidencji i dowodów dokumentujących transakcję jednoznacznie wynika, jakiej konkretnie dostawy zapłata dotyczyła[1), 3)]
44.		Świadczenie usług, za które zapłata w całości następuje za pośrednictwem poczty lub banku na rachunek bankowy podatnika pod warunkiem, że z ewidencji i dowodów dokumentujących transakcję jednoznacznie wynika, jakiej konkretnie transakcji zapłata dotyczyła[1)]
45.		Dzierżawa gruntów oraz oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowych
46.		Dostawa produktów (rzeczy) — dokonywana przy użyciu urządzeń służących do automatycznej sprzedaży, które w systemie bezobsługowym przyjmują należność i wydają towar, z wyjątkiem sprzedaży paliw płynnych i gazowych oraz dostawy towarów wymienionych poniżej w punktach 1 – 7, w części poświęconej wyłączeniom[1)]
47.		Usługi świadczone przy użyciu urządzeń, w tym wydających bilety, obsługiwanych przez klienta, które również w systemie bezobsługowym przyjmują należność:[1)] • w bilonie lub banknotach lub • w innej formie (bezgotówkowej), jeżeli z ewidencji i dowodów dokumentujących transakcję jednoznacznie wynika, jakiej konkretnie transakcji zapłata dotyczyła
48.		Przyjmowanie przez rewizorów, w przypadku braku odpowiedniego dokumentu przewozu albo dokumentu uprawniającego do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego, należności związanych z wykonywaniem usług przewozu osób i opłaty dodatkowej, a w przypadku transportu kolejowego — również przez drużyny konduktorskie
49.		Sprzedaż biletów komunikacji lotniczej oraz posiłków i towarów na pokładach samolotów
50.		Sprzedaż biletów i rezerwacja miejsc przy przewozach rozkładowych pasażerskich, za które zapłata w całości następuje za pośrednictwem poczty lub banku na rachunek bankowy podatnika pod warunkiem, że z ewidencji dowodów dokumentujących transakcję jednoznacznie wynika, jakiej konkretnie transakcji zapłata dotyczyła[1)]

Tabela 5.4. Wykaz sprzedaży zwolnionej z obowiązku ewidencjonowania (do 31 grudnia 2006 r.) (ciąg dalszy)

Poz.	Symbol PKWiU*)	Nazwa towaru, usługi (czynności)
II. Sprzedaż dotycząca szczególnych czynności		
51.		Czynności wymienione w art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy (ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, ustanowienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu oraz przekształcenie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, a także ustanowienie na rzecz członka spółdzielni mieszkaniowej odrębnej własności lokalu mieszkalnego lub lokalu o innym przeznaczeniu oraz przeniesienie na rzecz członka spółdzielni własności lokalu lub własności domu jednorodzinnego) art. 7 ust. 2 ustawy (przekazanie przez podatnika towarów należących do jego przedsiębiorstwa na cele inne niż związane z prowadzonym przez niego przedsiębiorstwem) i art. 8 ust. 2 ustawy (nieodpłatne świadczenie usług niebędące dostawą towarów na cele osobiste podatnika lub jego pracowników)
52.		Usługi stołówek w placówkach wymienionych w art. 43 ust. 9 ustawy (szkoły i przedszkola publiczne i niepubliczne, szkoły wyższe i placówki opiekuńczo-wychowawcze), prowadzonych przez te placówki, udostępnianych wyłącznie dla uczniów, studentów i innych podopiecznych oraz nauczycieli i personelu

Objaśnienia do tabeli:

Symbol ex oznacza, iż zwolnienie dotyczy wyłącznie danej usługi z danego grupowania.

*) Zastosowana symbolika PKWiU odpowiada Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, o której mowa w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) — Dz. U. Nr 89, poz. 844 — w brzmieniu obowiązującym na dzień wejścia w życie ustawy.

1) Nie dotyczy podatników, którzy rozpoczęli ewidencjonowanie tych usług (sprzedaży towarów) przed dniem 1 kwietnia 2006 r.

2) Dotyczy również podatników rozpoczynających w 2006 r. wykonywanie sprzedaży, jeżeli do końca roku 2006 podatnik spełni warunki, o których mowa w poz. 41 załącznika, z tym że w przypadku podatników rozpoczynających wykonywanie czynności w drugiej połowie 2006 r., jeżeli liczba operacji świadczenia tych usług do końca roku nie przekroczy odpowiednio 25, a liczba odbiorców tych usług — 10.

3) W zakresie sprzedaży wysyłkowej towarów korzystanie ze zwolnienia możliwe jest tylko przez podatników, którzy niezależnie od innych wymogów dotyczących zwolnienia z ewidencjonowania prowadzą szczegółową ewidencję dowodów zapłaty, na podstawie której można ustalić również dane (w tym adres) osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej lub rolnika ryczałtowego, na rzecz których dokonano wysyłki towarów.

Gdybyś rozpoczynając działalność, miał zamiar wykonywać sprzedaż, wymienioną w pozycji 1 – 39 tabeli, a jednocześnie również i inne czynności, możesz korzystać ze zwolnienia w przypadku, gdy przewidywany udział obrotów z tytułu sprzedaży wymienionej w punktach 1 – 39 w sprzedaży ogółem na rzecz osób n.p.d. będzie wyższy niż 70%. Ale **uwaga:**

zwolnienie straci moc po upływie dwóch miesięcy, licząc od 1 dnia miesiąca następującego po sześciomiesięcznym okresie, w którym udział obrotów był równy lub niższy niż 70% — w przypadku, gdybyś działalność rozpoczął w pierwszym półroczu 2006 r. i licząc od dnia 31 grudnia 2006 r. — w przypadku rozpoczęcia działalności w drugim półroczu 2006 r.

Jeżeli wybrałeś opodatkowanie w formie karty podatkowej, a działalność wykonujesz w zakresie wymienionym w załączniku do ustawy o zpdof, przedstawiającym rodzaj czynności i warunki korzystania z karty podatkowej:

a) w części I w lp. 1, 10, 12, 26, 31 – 34, 40 – 45, 47 – 50, 54, 58, 65, 74, 77, 78, 84, 92 – 95, w części V w lp. 3, 4 — usługi w zakresie transportu osób na rzece Dunajec przez flisaków pienińskich, w części VII w lp. 1 – 2, w części X i XI załącznika nr 3 do ustawy zpdof, wykonywanej bez zatrudniania pracowników, z wyjątkiem małżonka,

b) w części I w lp. 2, 7, 28, 35 – 39, 60 – 64, 79 i w części VIII załącznika nr 3 do ustawy o zpdof, możesz korzystać ze zwolnienia do 31 grudnia 2006 r.

Pamiętaj jednak, że jeżeli zrzekniesz się opodatkowania w formie karty podatkowej lub utracisz prawo do rozliczania podatku w tej formie, lub też złamiesz warunek niezatrudniania pracowników wyrażony w punkcie a) — utracisz prawo do zwolnienia po upływie 2 miesięcy, licząc od 1 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiły te zdarzenia (nie wcześniej jednak niż z chwilą przekroczenia w 2006 r. obrotów w wysokości 40 000 zł ze sprzedaży na rzecz osób n.p.d.).

Wyłączenie zwolnienia

Zwolnień nie stosuje się, bez względu na wysokość osiąganych obrotów:

1. do podatników prowadzących działalność w zakresie sprzedaży gazu płynnego;
2. przy świadczeniu usług przewozów regularnych i nieregularnych pasażerskich w samochodowej komunikacji, z wyjątkiem przewozów, o których mowa w poz. 6. i 7. tabeli 5.4;
3. przy świadczeniu usług przewozu osób i ładunków taksówkami;
4. przy dostawie: silników spalinowych tłokowych, wewnętrznego spalania, typu stosowanego w pojazdach mechanicznych (PKWiU 34.10.1), nadwozi do pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (PKWiU 34.2), części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych i ich silników (PKWiU 34.3);
5. przy dostawie:
   - **a)** sprzętu radiowego, telewizyjnego i telekomunikacyjnego, z wyłączeniem lamp elektronowych i innych elementów elektronicznych oraz części do aparatów i urządzeń do operowania dźwiękiem i obrazem, anten, (ex PKWiU 32),
   - **b)** sprzętu fotograficznego, z wyłączeniem części i akcesoriów do sprzętu i wyposażenia fotograficznego, (ex PKWiU 33.40.3);

6. przy dostawie wyrobów z metali szlachetnych lub z udziałem tych metali, których sprzedaż nie może korzystać ze zwolnienia od podatku ze względu na wysokość obrotów;
7. przy dostawie nagranych, z zapisanymi danymi lub zapisanymi pakietami oprogramowania komputerowego (w tym również sprzedawanymi łącznie z licencją na użytkowanie) płyt CD, DVD, kaset magnetofonowych, taśm magnetycznych (w tym kaset wideo), dyskietek, kart pamięci, kartridży.

Jeżeli będziesz sprzedawał na rzecz osób n.p.d. rzeczy wymienione w punktach 4 – 7, będziesz miał obowiązek rozpocząć ewidencjonowanie, począwszy od 1 września 2006 r. W przypadkach wymienionych w punktach od 1 do 3 — od momentu rozpoczęcia działalności.

Warunki techniczne korzystania z kas fiskalnych

Nie wystarczy zakupić i zainstalować kasę w terminie, żeby ustrzec się nieprzyjemności ze strony organów podatkowych. Trzeba ją jeszcze eksploatować zgodnie z warunkami rozporządzenia w sprawie kryteriów i warunków technicznych, którym muszą odpowiadać kasy rejestrujące, oraz warunków stosowania tych kas przez podatników.

Rozporządzenie nakłada na podatnika szereg obowiązków. Wymieniam tutaj tylko niektóre z nich — zanim rozpoczniesz ewidencjonowanie na kasie fiskalnej, zapoznaj się dokładnie z tym przepisem.

Podatnicy prowadzący ewidencję przy zastosowaniu kas rejestrujących są między innymi obowiązani do:

1. dokonywania rejestracji każdej sprzedaży przy zastosowaniu kasy i dokonywania wydruku z każdej sprzedaży paragonu fiskalnego lub faktury VAT oraz do wydawania oryginału wydrukowanego dokumentu nabywcy,
2. sporządzania raportu fiskalnego dobowego po zakończeniu sprzedaży za dany dzień, nie później jednak niż przed dokonaniem pierwszej sprzedaży w dniu następnym, oraz sporządzania raportu fiskalnego za okres miesięczny po zakończeniu sprzedaży w ostatnim dniu miesiąca, nie później jednak niż przed rozpoczęciem sprzedaży w następnym miesiącu,
3. ewidencjonowania sprzedaży przy użyciu kasy rezerwowej lub zaprzestania sprzedaży w przypadkach, w których rejestrowanie transakcji na kasie nie będzie możliwe,
4. weryfikacji poprawności pracy kasy, ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowego zaprogramowania nazw towarów (usług) i właściwego ich przyporządkowania do stawek podatków oraz niezwłocznego zgłaszania serwisowi każdej nieprawidłowości w jej pracy,
5. poddawania kontroli nienaruszalności kasy i prawidłowości jej pracy na każde żądanie właściwych organów,

6. wykonywania co 12 miesięcy obowiązkowego przeglądu technicznego kasy przez właściwy serwis,
7. dokonywania wydruku wszystkich emitowanych przez kasę dokumentów i ich kopii na taśmie papierowej z rolki,
8. przechowywania kopii dokumentów kasowych przez okres wymagany w ordynacji podatkowej (do czasu przedawnienia zobowiązania podatkowego),
9. stosowania kas wyłącznie do prowadzenia ewidencji własnej sprzedaży, bez prawa ich używania przez osoby trzecie,
10. zgłoszenia kasy w terminie 7 dni od dnia jej fiskalizacji do naczelnika urzędu skarbowego w celu otrzymania numeru ewidencyjnego kasy, zgodnie z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia,
11. naniesienia na obudowę kasy w sposób trwały jej numeru ewidencyjnego,
12. zamieszczania wpisów w książce kasy rejestrującej dokonywanych przez podatnika,
13. przechowywania książki kasy w miejscu i przez okres jej użytkowania oraz udostępniania jej na żądanie właściwych organów, a także służby serwisowej,
14. poddania obowiązkowemu przeglądowi technicznemu kas, które zostały przez podatnika utracone, a następnie odzyskane przed ich ponownym zastosowaniem przez podatnika do prowadzenia ewidencji,
15. prowadzenia po fiskalizacji kasy wyłącznie sprzedaży w trybie fiskalnym i nieprowadzenia sprzedaży na kasie po jej fiskalizacji w żadnym innym trybie niefiskalnym, w tym w trybie szkoleniowym.

Rozporządzenie zawiera także szczegółowe wymagania stawiane podmiotom, które chcą świadczyć usługi serwisowania kas. Jeżeli planujesz rozpocząć działalność właśnie w tej dziedzinie, to omawiane tu rozporządzenie będzie stanowiło dla Ciebie jeden z najważniejszych przepisów.

5.8. DOKUMENTOWANIE OPERACJI SPRZEDAŻY W PODATKU VAT

Podatnicy zwolnieni

Podatnicy zwolnieni od VAT podmiotowo wystawiają rachunki. Jeżeli korzystasz ze zwolnienia od podatku, nie wolno Ci wystawiać dokumentów noszących charakter faktury VAT i wykazywać na nich kwoty podatku. Może to narazić na poważne nieprzyjemności zarówno Ciebie, jak i nabywców. Podatnikom nie przysługuje bowiem prawo do odliczenia VAT zawartego w dokumencie sprzedaży wystawionym przez podatnika VAT zwolnionego. Dokument sprzedaży, który wystawiasz, powinien być wyraźnie oznaczony jako RACHUNEK.

Szczegółowy opis rachunku znajduje się w rozdziale 4.3.3. Nie należy mylić pojęcia podatnika zwolnionego z pojęciem sprzedaży zwolnionej. Podatnik czynny VAT może dokonywać sprzedaży zwolnionej od podatku (będzie to zwolnienie przedmiotowe). Taką sprzedaż dokumentuje jednak fakturą VAT, na której w rubryce stawka zamieszcza informację o zwolnieniu i jednocześnie podaje symbol statystyczny sprzedawanego towaru (usługi), który został wymieniony w przepisie regulującym zwolnienie lub w przypadku braku takiego symbolu, podstawę prawną stosowanego zwolnienia.

Czynni podatnicy VAT

Czynni podatnicy VAT wystawiają opisane w rozdziale 4.3.3 faktury VAT i faktury VAT korygujące, faktury VAT RR, faktury wewnętrzne VAT, noty korygujące i inne dokumenty mające charakter faktur VAT.

Korekta i anulowanie faktury

Korekta faktury VAT i przypadki, w których należy ją stosować, są precyzyjnie opisane w przepisach (te zagadnienia przedstawiłem, omawiając rodzaje dokumentów księgowych). Problem powstaje jednak w przypadku, w którym wystawisz fakturę, a do transakcji nie dojdzie. Przy sprzedaży wysyłkowej, w której wysyłasz towar za pobraniem, będziesz miał często do czynienia z takim przypadkiem — klient po prostu nie odbierze towaru, i poczta dostarczy go z powrotem. Podobna sytuacja wystąpi, kiedy wystawisz fakturę, a kontrahent jednak się rozmyśli. W początkach podatku VAT stanowisko fiskusa było jednoznaczne — wystawienie faktury powoduje obowiązek zapłaty podatku VAT, chyba że zostanie sporządzona prawidłowa korekta faktury. Do prawidłowości korekty potrzeba jednak podpisu odbiorcy, a ten często po prostu jest niedostępny lub odmawia podpisania korekty do faktury, której wcale nie chce wprowadzać do księgowości swojej firmy (do transakcji przecież nie doszło). Obecnie, wskutek ukształtowania się określonej linii orzeczniczej i praktyki funkcjonuje pogląd, iż jeżeli nie doszło do wprowadzenia towaru do obrotu prawnego, można wystawioną fakturę anulować. Anulowanie faktury powoduje, że nie ujmujemy jej w ewidencji sprzedaży VAT. Dla zabezpieczenia swoich interesów i uchronienia się przed zarzutem braku ewidencjonowania sprzedaży powinieneś gromadzić wszystkie egzemplarze anulowanych faktur (zarówno oryginały, jak i kopie) wraz z ewentualnymi dowodami potwierdzającymi, że transakcja nie doszła do skutku (np. odcinek zwrotu otrzymany od poczty, notatka pracownika dostarczającego towar itp.).

Faktura pro forma

To dokument pomocniczy. Wystawisz go i dostarczysz kontrahentowi w różnych przypadkach — np. prezentując ofertę, przedstawiając zestawienie kosztów lub dostarczając mu dokument, na podstawie którego będzie mógł dokonać przedpłaty. Faktura pro forma jest w określonych sytuacjach ofertą handlową — ale nie niesie ze sobą żadnych skutków

podatkowych. Dopiero dojście transakcji do skutku (zapłata lub dostawa) niesie ze sobą skutki podatkowe. Możesz więc wystawiać faktury pro forma bez żadnych obaw. Pamiętaj jednak, aby taką fakturę odpowiednio oznaczyć (Faktura pro forma). Nie może ona być oznaczona jak faktura VAT, aby nie wprowadzić w błąd Twoich odbiorców, którzy mogliby nieprawidłowo dokonać na jej podstawie odliczenia podatku.

Moment powstania obowiązku podatkowego i termin wystawienia faktury

Termin wystawienia faktury określisz na dwa sposoby. Najczęściej powinieneś ją wystawić nie później niż 7 dnia od dnia wydania towaru lub wykonania usługi. W przypadku dokumentowania sprzedaży o charakterze ciągłym, kiedy faktura określa wyłącznie miesiąc i rok dokonania sprzedaży, wystawia się ją nie później niż 7 dnia od zakończenia miesiąca, w którym dokonano sprzedaży. Faktury VAT wystawiasz, sprzedając usługi i towary innym przedsiębiorcom i organom administracyjnym. Sprzedając na rzecz osób fizycznych, nie masz obowiązku wystawienia faktury, chyba że poprosi Cię o to klient. Być może będziesz świadczył usługi lub dostarczał towary, których nabycie uprawnia do jakiejś ulgi podatkowej. Wtedy zapewne będziesz musiał wystawić fakturę prawie każdemu klientowi — prawo do skorzystania z ulgi dokumentuje się bowiem najczęściej właśnie fakturą VAT.

Siedmiodniowy termin obowiązuje również w przypadkach, w których przed wydaniem towaru lub wykonaniem usługi otrzymasz część lub całość należności, a w szczególności: przedpłatę, zaliczkę, zadatek albo ratę. Fakturę powinieneś wystawić nie później niż 7 dnia od dnia, w którym otrzymałeś część lub całość należności od nabywcy. Fakturę wystawisz również nie później niż 7 dnia od dnia, w którym pobierzesz przed wydaniem towaru lub wykonaniem usługi każdą kolejną część należności (zaliczkę, przedpłatę, zadatek lub ratę). Oczywiście — sumy wartości towarów lub usług, wykazane na wszystkich kolejnych fakturach, nie mogą przekroczyć sumy łącznej wartości dostawy.

Jak w całym prawie podatkowym, istnieje grupa wyjątków, przy których jest inny niż tygodniowy termin do wystawienia faktury VAT.

W niektórych przypadkach fakturę wystawia się nie później niż z chwilą powstania obowiązku podatkowego i nie wcześniej niż 30 dnia przed powstaniem obowiązku podatkowego. To drugie ograniczenie nie dotyczy wystawiania faktur w zakresie dostaw energii elektrycznej i cieplnej, gazu przewodowego, usług telekomunikacyjnych i radiokomunikacyjnych oraz usług rozprowadzania wody, usług w zakresie gospodarki ściekami oraz wywozu i unieszkodliwiania odpadów, a także usług sanitarnych i pokrewnych.

Tabela 5.5 zawiera listę wspomnianych wyżej przypadków wraz z określeniem momentu powstania obowiązku podatkowego (pominąłem te, które raczej nie będą dotyczyć osób rozpoczynających działalność).

Tabela 5.5. Zestawienie momentów powstania obowiązku podatkowego w podatku VAT dla niektórych rodzajów czynności

Rodzaj dostawy	Moment powstania obowiązku podatkowego
Dostawa towarów, której przedmiotem są lokale i budynki	Z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty, nie później jednak niż 30 dnia, licząc od dnia wydania
Dostawa energii elektrycznej i cieplnej oraz gazu przewodowego	Upływ terminu płatności, jeżeli został on określony w umowie właściwej dla rozliczeń z tytułu dostawy
Świadczenie usług telekomunikacyjnych i radiokomunikacyjnych (nie dotyczy niektórych systemów przedpłaconych)	Jw.
Dostawa usług rozprowadzania wody, usług w zakresie gospodarki ściekami oraz wywozu i unieszkodliwiania odpadów, a także usług sanitarnych i pokrewnych	Jw.
Świadczenie usług transportu osób i ładunków kolejami, taborem samochodowym, statkami pełnomorskimi, środkami transportu żeglugi śródlądowej i przybrzeżnej, promami, samolotami i śmigłowcami	Otrzymanie całości lub części zapłaty, nie później jednak niż 30 dnia, licząc od dnia wykonania usługi
Świadczenie usług spedycyjnych i przeładunkowych	Jw.
Świadczenie usług w portach morskich i handlowych	Jw.
Świadczenie usług budowlanych lub budowlano-montażowych	Jw.
Dostawa gazet, magazynów, czasopism (PKWiU 22.12 i 22.13) oraz książek (PKWiU ex 22.11) — z wyłączeniem książek adresowych o zasięgu krajowym, regionalnym i lokalnym, książek telefonicznych, teleksów i telefaksów (PKWiU 22.11.20-60.10), nut, map i ulotek	Moment wystawienia faktury lub otrzymania całości lub części zapłaty z tytułu dostawy, nie później jednak niż 60 dnia, licząc od dnia wydania tych towarów; jeżeli umowa przewiduje rozliczenie zwrotów wydawnictw, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury dokumentującej faktyczną dostawę, nie później jednak niż po upływie 120 dni, licząc od pierwszego dnia wydania tych wydawnictw
Świadczenie na terytorium kraju usług najmu, dzierżawy, leasingu lub usług o podobnym charakterze, a także usług ochrony osób oraz usług ochrony, dozoru i przechowywania mienia, usług w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego oraz usług stałej obsługi prawnej i biurowej	Otrzymanie całości lub części zapłaty, nie później jednak niż z upływem terminu płatności określonego w umowie lub fakturze
Dostawa złomu stalowego i żeliwnego, złomu metali nieżelaznych, z wyłączeniem złomu metali szlachetnych: • niewsadowego, nie później jednak niż 20 dnia, licząc od dnia wysyłki złomu do jednostki, która zgodnie z umową dokonuje kwalifikacji jakości, • wsadowego, nie później jednak niż 30 dnia, licząc od dnia wysyłki złomu;	Otrzymanie całości lub części zapłaty, nie później jednak niż 20 dnia, licząc od dnia wysyłki złomu do jednostki, która zgodnie z umową dokonuje kwalifikacji jakości (dla punktu a) i nie później niż 30 dnia, licząc od dnia wysyłki złomu (dla punktu b)

Tabela 5.5. Zestawienie momentów powstania obowiązku podatkowego w podatku VAT dla niektórych rodzajów czynności (ciąg dalszy)

Rodzaj dostawy	Moment powstania obowiązku podatkowego
Usługi komunikacji miejskiej	Otrzymanie całości lub części zapłaty
Usługi polegające na drukowaniu gazet, magazynów, czasopism (PKWiU 22.12 i 22.13) oraz książek (PKWiU ex 22.11) — z wyłączeniem książek adresowych o zasięgu krajowym, regionalnym i lokalnym, książek telefonicznych, teleksów i telefaksów (PKWiU 22.11.20-60.10), nut, map i ulotek, oznaczonych stosowanymi na podstawie odrębnych przepisów symbolami ISBN i ISSN	Otrzymanie całości lub części zapłaty — nie później jednak niż 90 dnia, licząc od dnia wykonania usługi
Sprzedaż praw lub udzielanie licencji i sublicencji, przeniesienie lub cesja praw autorskich, patentów, praw do znaków fabrycznych, handlowych, oddanie do używania wspólnego znaku towarowego albo wspólnego znaku towarowego gwarancyjnego, albo innych pokrewnych praw	Otrzymanie całości lub części zapłaty, nie później jednak niż z upływem terminu płatności określonego w umowie lub fakturze

5.9. EWIDENCJA SPRZEDAŻY I ZAKUPU VAT, DEKLARACJA PODATKU VAT

Ewidencje sprzedaży i zakupu VAT

Podatnicy VAT (z wyjątkiem podatników wykonujących czynności wyłącznie zwolnione oraz podatników zwolnionych od podatku ze względu na wysokość obrotów) mają obowiązek prowadzenia ewidencji, z których dane służą do prawidłowego sporządzenia deklaracji w podatku VAT. Ewidencje te mogą nie wpływać bezpośrednio na zapisy dokonywane w innych ewidencjach, jednak stanowią dowód pomocniczy lub główny w razie ewentualnej kontroli. Pamiętaj, aby dane dotyczące sprzedaży i zakupu w ewidencjach VAT i prowadzonych przez Ciebie urządzeniach księgowych (PKPiR, ewidencja przychodów) były spójne. Nie oznacza to jednak, że w poszczególnych miesiącach sumy poszczególnych pozycji w ewidencjach będą ze sobą zgodne. Często zdarza się bowiem, że inny jest miesiąc ujęcia operacji w dokumentacji dotyczącej podatku dochodowego i inny w ewidencji VAT (różne są bowiem momenty powstania przychodów i kosztów dla niektórych typów dostaw).

Nie ma urzędowego wzoru ewidencji (rejestrów) sprzedaży i zakupu VAT. Ustawa o VAT nakazuje jednak ująć w ewidencji kwoty określone w art. 90 (kwoty, jakie podatnik obowiązany jest ewidencjonować do odrębnego określenia kwot podatku naliczonego związanych z czynnościami, w stosunku do których przysługuje mu prawo do obniżenia kwoty podatku należnego), dane niezbędne do określenia przedmiotu i podstawy opodatkowania, wysokość podatku należnego, kwoty podatku naliczonego, obniżające kwotę podatku należnego oraz kwotę podatku podlegającą wpłacie do urzędu skarbowego lub zwrotowi z tego urzędu,

oraz inne dane służące do prawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej, a w przypadkach określonych w art. 120 ust. 15 ustawy o VAT (gdy podatnik stosuje obok zasad ogólnych również opodatkowanie marży), art. 125 (gdy podatnik dokonuje dostaw złota inwestycyjnego), art. 134 (dotyczy podmiotów zagranicznych) i art. 138 (gdy podatnik stosuje procedurę uproszczoną przy wewnątrzwspólnotowych transakcjach trójstronnych) — dane określone tymi przepisami niezbędne do prawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej. Przykładowe wzory ewidencji umieszczone są w rozdziale 15.4.

Deklaracja podatkowa

Na podstawie danych zgromadzonych w ewidencjach VAT będziesz sporządzał deklaracje w podatku VAT. Należy je składać w terminie do 25 dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Ale podatnicy, osiągający obroty nieprzekraczające 800 000 euro rocznie (a zapewne i Ty będziesz do takich należał na początku działalności) mogą (nie muszą) rozliczać VAT w systemie kwartalnym. Składają wtedy deklaracje i wpłacają podatek do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym zakończył się kolejny kwartał (np. 25 kwietnia za pierwszy kwartał). Ten sposób rozliczania podatku oznacza zmniejszenie ilości pracy związanej ze sporządzaniem deklaracji. Może także znacznie przyczynić się do poprawienia Twojej płynności finansowej. Ale niesie ze sobą także niebezpieczeństwo. Skumulowany VAT do zapłaty w sytuacji, w której nie poczyniłeś odpowiednich oszczędności, może spowodować, że nie będziesz w stanie zapłacić podatku w terminie. A stąd już tylko krok do egzekucji, oznaczającej wzrost kosztów i inne kłopoty. Zapewne dlatego z możliwości kwartalnego rozliczenia korzysta stosunkowo niewielu uprawnionych podatników. Gdybyś doszedł do wniosku, że odpowiada Ci ten sposób — powinieneś złożyć do naczelnika urzędu skarbowego odpowiedni wniosek— w terminie do końca kwartału poprzedzającego kwartał, za który będzie po raz pierwszy składana kwartalna deklaracja podatkowa. Z rozliczeń w okresach kwartalnych możesz w każdej chwili zrezygnować (jeżeli nie korzystasz z metody kasowej — o czym za chwilę), składając zawiadomienie w terminie do ostatniego dnia kwartału, za który będzie składana ostatnia kwartalna deklaracja podatkowa (do złożenia wniosków i zawiadomień w sprawie VAT używa się najczęściej druków VAT-R, po zaznaczeniu, że złożenie druku ma na celu aktualizację stanu istniejącego). Ale prawo do rezygnacji nabywasz dopiero po upływie 4 kwartałów, w których rozliczałeś się za okresy kwartalne.

■ 5.10. MAŁY PODATNIK I METODA KASOWA

Ustawa o VAT definiuje małego podatnika jako podatnika podatku od towarów i usług:

a) u którego wartość sprzedaży (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 800 000 euro,

b) prowadzącego przedsiębiorstwo maklerskie, zarządzającego funduszami powierniczymi, będącego agentem, zleceniobiorcą lub inną osobą świadczącą usługi o podobnym charakterze, z wyjątkiem komisu — jeżeli kwota prowizji lub innych postaci wynagrodzenia za wykonane usługi (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 30 000 euro

— przy czym przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1000 zł.

Mały podatnik może wybrać kwartalną metodę rozliczeń i może skorzystać z tzw. metody kasowej rozliczania podatku VAT.

Metoda kasowa w założeniu miała stanowić remedium na problemy związane z wydłużonymi terminami płatności. W tej metodzie, dokładnie opisanej w rozdziale 3. ustawy o VAT (Obowiązek podatkowy u małych podatników), obowiązek podatkowy powstaje z dniem uregulowania całości lub części należności, nie później niż 90 dnia, licząc od dnia wydania towaru lub wykonania usługi. Ale prawo do odliczenia podatku u małego podatnika również powstaje dopiero z chwilą zapłaty za fakturę będącej przedmiotem odliczenia (w uproszczeniu — są pewne wyjątki).

Warunkiem korzystania z metody kasowej jest pisemne zawiadomienie naczelnika urzędu skarbowego. Rezygnacja możliwa jest dopiero po upływie 12 miesięcy stosowania tej metody — oczywiście o rezygnacji należy ponownie powiadomić naczelnika.

Mały podatnik, korzystający z metody kasowej, jest zobowiązany wystawiać faktury VAT oznaczone symbolem MP.

Metoda kasowa wydaje się korzystna, szczególnie kiedy rozpoczynasz działalność i nie masz najczęściej środków, aby finansować VAT z niezapłaconych faktur. A jednak ta metoda nie przyjęła się i korzysta z niej bardzo mało podatników. Powód jest prosty — szczególne zasady postępowania z fakturami VAT MP u podatników, którzy je otrzymują. Ponieważ prawo do odliczenia VAT zawartego na takich fakturach powstaje zasadniczo dopiero z chwilą zapłaty, konieczne jest prowadzenie dodatkowych ewidencji — a takie Twoi kontrahenci będą prowadzić niechętnie. Dlatego jeżeli będą mieli do wyboru dostawcę wystawiającego normalne faktury VAT i faktury VAT MP — wybiorą tego pierwszego. Powinieneś starannie rozważyć korzystanie z metody kasowej rozliczenia podatku VAT. Są oczywiście sytuacje szczególne, w których metoda będzie korzystna — np. posiadasz jednego lub dwóch głównych odbiorców, którzy akceptują bez zastrzeżeń faktury VAT MP.

5.11. ZUŻYCIE NA CELE REKLAMY I REPREZENTACJI A PODATEK VAT

Zapewne w ramach wykonywanej działalności będziesz organizował spotkania, w których uczestniczyć będą kontrahenci. Na spotkaniach tych dochodzić będzie być może do zużycia towarów handlowych uprzednio zakupionych w celu dalszej odsprzedaży, przy zakupie których skorzystałeś z prawa do odliczenia podatku VAT. Przedsiębiorcy mają często wątpliwości, czy takie zużycie należy dokumentować fakturą wewnętrzną. Otóż nie.

Aby zużycie towarów uznać za dostawę w świetle ustawy o VAT, muszą jednocześnie zaistnieć trzy warunki:

1. zużyte zostaną towary należące do przedsiębiorstwa podatnika;
2. zużycie nastąpi na cele osobiste podatnika lub jego pracowników, w tym byłych pracowników, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy, członków spółdzielni i ich domowników, członków organów stanowiących osób prawnych, członków stowarzyszenia;
3. podatnikowi przy nabyciu zużywanych towarów przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego.

W trakcie spotkań z kontrahentami dochodzi, co prawda, do zużycia towarów, ale jest to zużycie związane z wykonywaną działalnością gospodarczą, i nie ma powodu, aby zużycie to dokumentować fakturą wewnętrzną — nie dochodzi bowiem do dostawy towarów. Zużycia towarów na cele reklamy nie należy mylić z ich przekazaniem na te cele — są to dwie różne sytuacje, w odmienny sposób traktowane przez przepisy podatkowe.

5.12. PRZEKAZANIE NA CELE REKLAMY I REPREZENTACJI A PODATEK VAT

Jeżeli podatnik przekazuje towary na reprezentację i reklamę i czynność ta ma bezpośredni związek z prowadzonym przez podatnika przedsiębiorstwem, przekazanie podlega opodatkowaniu jako odpłatna dostawa, jeżeli podatek naliczony w związku z nabyciem lub wytworzeniem tych materiałów podlega odliczeniu.

Nie podlega opodatkowaniu przekazanie takich materiałów, jeżeli spełniają one kryteria zakwalifikowania ich do prezentów o małej wartości lub próbek lub jeśli są to drukowane materiały reklamowe i informacyjne.

Próbki i prezenty o małej wartości

Za prezenty o małej wartości ustawa o VAT uznaje przekazywane przez podatnika jednej osobie towary:

1. łącznej wartości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty, o której mowa w art. 21 ust. 1 pkt 68a ustawy o pdof (w 2006 r. jest to 100 zł), jeżeli podatnik prowadzi ewidencję pozwalającą na ustalenie tożsamości tych osób;
2. których przekazania nie ujęto w ewidencji, o której mowa w pkt 1, jeżeli jednostkowa cena nabycia lub jednostkowy koszt wytworzenia przekazanego towaru nie przekracza 5 zł.

Przez próbkę rozumie się w ustawie o VAT niewielką ilość towaru reprezentującą określony rodzaj lub kategorię towarów, która zachowuje skład oraz wszystkie właściwości fizyczne, fizykochemiczne i chemiczne lub biologiczne towaru, przy czym ilość lub wartość przekazywanych (wręczanych) przez podatnika próbek nie wskazuje na działanie mające charakter handlowy.

Ostatnie zapowiedzi dotyczące planowanych zmian podatkowych wskazują na możliwość podniesienia kwoty prezentów małej wartości, dla których nie trzeba prowadzić ewidencji pozwalającej ustalić tożsamość.

5.13. PRAWO DO ODLICZENIA I ZWROTU PODATKU VAT

W założeniu podatek VAT ma być dla podatnika czynnego „przezroczysty" — przedsiębiorca powinien zgodnie z jego nazwą (podatek od wartości dodanej) płacić podatek wyłącznie od różnicy pomiędzy ceną zakupu (wytworzenia) a ceną sprzedaży. W rzeczywistości sytuacja jest o wiele bardziej skomplikowana. Komplikacje wynikają ze stosowania różnych stawek przy sprzedaży i zakupach, stosowania stawek zwolnionych, zwolnień i stawki zerowej przy obrocie wykonywanym z zagranicą itp. Przedmiotem niniejszego rozdziału jest jedynie wprowadzenie w podstawowe zagadnienia podatku VAT — a problematyka zwrotów i odliczeń należy niestety do jednej z najbardziej skomplikowanych.

Podatnik, u którego wystąpi w okresie rozliczeniowym nadwyżka podatku naliczonego nad należnym, ma do wyboru dwa sposoby rozliczenia nadwyżki: może zażądać jej zwrotu na swój rachunek bankowy, może także przenieść tę nadwyżkę na następny okres rozliczeniowy. Pierwszą metodę stosują podatnicy, którzy wiedzą, że również w najbliższych okresach nie wystąpi u nich nadwyżka podatku należnego, drugą natomiast Ci z przedsiębiorców, u których nadwyżka ma charakter incydentalny — i wkrótce pojawi się konieczność zapłacenia podatku VAT. To teoria. W praktyce, w momencie pojawienia się VAT do zwrotu na rachunek podatnika, urzędy stają się czujne — szczególnie, kiedy mają do czynienia z nowymi podatnikami. Obawiają się bowiem, że może zachodzić jeden z przypadków wyłudzenia, o których pisałem wcześniej. Przeprowadzają więc u podatnika postępowanie sprawdzające.

Podatnicy doskonale o tym wiedzą — i mimo iż mają prawo do skorzystania ze zwrotu podatku, przenoszą go na kolejne miesiące. Ale takie zachowanie również może spowodować zainteresowanie urzędników. Szczególnie przy większych kwotach zaczną się oni zastanawiać nad powodami, dla których podatnik chce uniknąć zwrotu. Zalecam postępowanie zgodne z prawem i zdrowym rozsądkiem. W przypadkach, kiedy należy się zwrot podatku, korzystaj z niego bez ograniczeń. Wizyty urzędników i tak Cię zapewne nie ominą w przyszłości, a prowadząc firmę zgodnie z przepisami, nie masz się czego obawiać. Napiszę teraz coś, co być może wyda Ci się dziwne. W Twoim interesie jest, aby pierwsze kontrole i czynności sprawdzające odbyły się w Twojej firmie jak najszybciej. Dzięki temu nie dojdzie do utrwalenia wadliwych praktyk i nie powstanie sytuacja, w której, w wyniku kontroli, zostanie ustalone dodatkowe zobowiązanie podatkowe, którego po prostu nie udźwigniesz. W swojej praktyce przedsiębiorcy brałem udział w kilkudziesięciu kontrolach i naprawdę rzadko zdarzało się, żebym był ich wynikiem negatywnie zaskoczony. Jeżeli kontrole w Twojej firmie odbywają się w miarę systematycznie, doprowadza to do wypracowania procedur, które chronią ją przed nieprzyjemnymi niespodziankami w późniejszym okresie. Urzędy mają sporo czasu na dokonanie zwrotu. W zależności od rodzaju transakcji termin do zwrotu może trwać nawet do 180 dni, najczęściej jest to 60 dni, bardzo rzadko 25 dni. Terminy mogą ulec wydłużeniu, kiedy urząd skarbowy uzna za konieczne przeprowadzenie postępowania sprawdzającego. Dodatkowym utrudnieniem jest dla początkujących przedsiębiorców wymóg złożenia kaucji gwarancyjnej, jeżeli chcą oni skrócić termin do zwrotu wynoszący 180 dni i obowiązujący podatników przy transakcjach wewnątrzwspólnotowych przez pierwsze 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia działalności. Kaucja jest spora (obecnie 250 000 zł), i możliwość jej wpłaty pozostaje poza zasięgiem większości debiutantów.

Odliczenie VAT

Istnieje kilka głównych zasad i ograniczeń dotyczących prawa do odliczenia. Jeżeli jako początkujący będziesz prowadził podstawowe operacje gospodarcze, znajomość tych zasad w zupełności wystarczy. Jeżeli natomiast będziesz prowadził sprzedaż zwolnioną od podatku, przeprowadzał transakcje z podmiotami zagranicznymi albo będziesz dokonywał skomplikowanych transakcji wielostronnych z udziałem podmiotów z różnych krajów — konieczne będzie dokładne zapoznanie się z przepisami szczegółowymi.

Podatnikowi przysługuje prawo do odliczenia VAT w zakresie, w jakim zakupione towary i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych.

Jeżeli będziesz dokonywał sprzedaży wyłącznie zwolnionej, to nie będzie Ci zasadniczo przysługiwało prawo do odliczenia podatku VAT naliczonego (i tu oczywiście są wyjątki od reguły). Jeżeli będziesz prowadził zarówno sprzedaż opodatkowaną, jak i sprzedaż zwolnioną — odliczysz tylko część podatku naliczonego, ustaloną albo proporcjonalnie (jeżeli nie prowadzisz dokładnych ewidencji), albo tylko od tych zakupów, które związane są ze sprzedażą opodatkowaną.

Warunki upoważniające do odliczenia podatku można podzielić na dwie grupy: uzależniające możliwość odliczenia od rodzaju podmiotu i od rodzaju zakupów.

W pierwszej grupie umieszczono między innymi zakaz odliczania VAT skierowany do podatników świadczących usługi taksówki osobowej, opodatkowanych ryczałtem 3%, przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne opodatkowane na zasadzie opodatkowania marży — w zakresie towarów i usług nabytych dla bezpośredniej korzyści turysty (art. 119 ust. 4 ustawy o VAT), pośredników opodatkowanych na zasadzie marży — w stosunku do nabywanych dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich, antyków i towarów używanych, opodatkowanych przy sprzedaży na zasadzie marży (art. 120 ust. 17 i 19 ustawy o VAT). Również podatnicy zwolnieni podmiotowo nie mają prawa do odliczenia podatku VAT.

W drugiej grupie znajdują się wydatki na nabycie towarów i usług, które nie mogłyby być zaliczone do kosztów uzyskania przychodów w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym, z wyjątkiem przypadków, gdy brak możliwości zaliczenia tych wydatków do kosztów uzyskania przychodów pozostaje w bezpośrednim związku ze zwolnieniem od podatku dochodowego oraz z wyjątkiem między innymi:

- wydatków związanych z nabyciem towarów i usług zaliczanych do wartości początkowej środków trwałych nabywcy podlegających amortyzacji oraz z nabyciem gruntów i praw wieczystego użytkowania gruntów;
- wydatków związanych z nabyciem towarów i usług zaliczanych u podatnika do środków trwałych niepodlegających amortyzacji, zgodnie z przepisami o podatku dochodowym, jeżeli fakt ten pozostaje w ścisłym związku ze zwolnieniem od tego podatku;
- wydatków związanych z nieodpłatną dostawą towarów i świadczeniem usług, jeżeli czynności te zostały opodatkowane;
- nabycia towarów przez komisanta od komitenta w ramach umowy komisu;
- nabycia towarów przez komisanta na rzecz komitenta w wykonaniu umowy komisu;
- wydatków na nabycie towarów celem oddania ich w odpłatne używanie na podstawie umów leasingu, jeżeli zgodnie z przepisami o podatku dochodowym odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający;

Ustawa zawiera również inne wyjątki, związane między innymi z wewnątrzwspólnotowym nabyciem towarów, importem lub nabyciem finansowanym ze środków pomocy zagranicznej — jeżeli będziesz dokonywał takich transakcji, zapoznaj się z ustawą i rozporządzeniami wykonawczymi bardziej szczegółowo.

W ramach grupy zakazów związanych z rodzajem wydatków funkcjonują jeszcze ograniczenia, związane z zakupem, importem i eksploatacją samochodów. I tak przy:

- zakupie lub imporcie samochodów osobowych oraz innych pojazdów samochodowych, które nie spełniają wymogów ustawy o VAT — odliczenie ograniczone jest do 60% kwoty podatku, nie więcej jednak niż 6000 zł;
- przy użytkowaniu w leasingu samochodu jw. — jak poprzednio, odliczenie podatku ograniczone jest do 60% kwoty podatku wynikającego z faktury, nie więcej jednak niż 6000 zł w całym okresie użytkowania samochodu w ramach umowy leasingu;
- przy zakupie lub imporcie części składowych zużytych do wytworzenia przez podatnika samochodu jw., jeżeli samochód ten został zaliczony do środków trwałych — odliczenie również ograniczone jest do 60% kwoty podatku naliczonego, nie więcej niż 6000zł w stosunku do jednego pojazdu.

Planowane zmiany: na lepsze i na gorsze

Jest prawdopodobne, że począwszy od stycznia 2007 r., będzie można odliczyć całość VAT naliczonego przy zakupie samochodu osobowego. To bardzo dobra wiadomość dla przedsiębiorców. Jednak jest i wiadomość zła — rząd planuje wprowadzić opodatkowanie podatkiem VAT używania samochodu dla celów prywatnych. Każdy samochód osobowy pozostający w dyspozycji przedsiębiorcy będzie opodatkowany, a podstawą opodatkowania ma być 0,5% wartości początkowej samochodu miesięcznie. Przy samochodzie wartości 50 000 zł będzie to oznaczało konieczność zapłaty 55 zł miesięcznie.

Nie odliczysz również podatku naliczonego przy zakupie paliw silnikowych, oleju napędowego oraz gazu, wykorzystywanych do napędu ww. pojazdów samochodowych.

Nie podlega odliczeniu VAT naliczony przy nabyciu usług noclegowych i gastronomicznych, z wyjątkiem:

- przypadków, gdy usługi te zostały nabyte przez podatników świadczących usługi turystyki, jeżeli w skład usługi turystyki, opodatkowanej na zasadach innych niż opodatkowania marży, wchodzą usługi noclegowe lub gastronomiczne albo jedne i drugie,
- nabycia gotowych posiłków przeznaczonych dla pasażerów przez podatników świadczących usługi przewozu osób.

5.14. OPODATKOWANIE MARŻY

Przy świadczeniu usług turystyki i przy prowadzeniu działalności polegającej na dostawie towarów używanych, dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków — obowiązują szczególne procedury opodatkowania. W ogólnym zakresie sprowadzają się do opodatkowania marży uzyskiwanej przez podatnika, a nie całej wartości sprzedaży.

Towary używane
Budynki i budowle lub ich części — jeżeli od końca roku, w którym zakończono budowę tych obiektów, minęło co najmniej 5 lat; pozostałe towary, z wyjątkiem gruntów, których okres używania przez podatnika dokonującego ich dostawy wyniósł co najmniej pół roku

Te szczególne procedury chronią podatników przed nadmiernym opodatkowaniem. Wspólną cechą przedsięwzięć objętych szczególną procedurą opodatkowania jest duży udział w cenie wydatków, przy ponoszeniu których nie można odliczyć podatku VAT. Typowym przykładem są komisy, gdzie głównym przedmiotem handlu są towary używane, ale wystawiający towary do sprzedaży są najczęściej osobami nieprowadzącymi działalności, i nie wystawiają faktur VAT. Gdybyś więc planował działalność w jednej z wymienionych branż, zapoznaj się szczegółowo z artykułami 119 (turystyka) lub 120 ustawy o VAT.

5.15. SPROWADZANIE NOWEGO I UŻYWANEGO SAMOCHODU Z KRAJU UE

Być może zdecydujesz się na sprowadzenie samochodu, który będziesz wykorzystywał w działalności gospodarczej, z któregoś z krajów UE. Poniżej przedstawiam zbiorczą tabelę zestawiającą obowiązki podatników i konsumentów przy sprowadzeniu samochodu z kraju UE, przygotowaną na podstawie materiałów udostępnianych przez Ministerstwo Finansów. Konsumentem będziesz w przypadku, jeżeli zdecydujesz się na sprowadzenie samochodu przez rozpoczęciem działalności. Zwracam również uwagę na fakt, iż samochód nowy i używany w rozumieniu ustawy o VAT nie oznacza tego samego, co w rozumieniu potocznym. Nowymi środkami transportu są między innymi pojazdy lądowe wymienione w poz. 1 – 4, 9, 10 i 15 – 20 załącznika nr 1 do ustawy (a więc i samochody osobowe), napędzane silnikiem o pojemności skokowej większej niż 48 centymetrów sześciennych lub o mocy większej niż 7,2 kilowatów, ***jeżeli przejechały nie więcej niż 6000 kilometrów lub od momentu dopuszczenia ich do użytku upłynęło nie więcej niż 6 miesięcy***; za moment dopuszczenia do użytku pojazdu lądowego uznaje się dzień, w którym został on pierwszy raz zarejestrowany w celu dopuszczenia do ruchu drogowego lub w którym po raz pierwszy podlegał on obowiązkowi rejestracji w celu dopuszczenia do ruchu drogowego w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza; jeżeli nie można ustalić dnia pierwszej rejestracji pojazdu lądowego lub dnia, w którym podlegał on pierwszej rejestracji, za moment dopuszczenia do użytku tego pojazdu uznaje się dzień, w którym został on wydany przez producenta pierwszemu nabywcy lub dzień, w którym został po raz pierwszy użyty dla celów demonstracyjnych przez producenta.

W tabeli poniżej znajduje się zestawienie obowiązków związanych z podatkiem VAT przy sprowadzeniu samochodu nowego i używanego z kraju UE.

Tabela 5.6. Zbiorcze zestawienie obowiązków związanych z podatkiem VAT przy sprowadzeniu samochodu nowego i używanego z kraju UE

	Podatnicy VAT	Konsumenci
I. Nowy środek transportu (samochód)		
1) Obowiązek podatkowy	Powstaje z chwilą otrzymania tych towarów, nie później jednak niż z chwilą wystawienia faktury przez podatnika podatku od wartości dodanej	Powstaje z chwilą otrzymania tych towarów, nie później jednak niż z chwilą wystawienia faktury przez podatnika podatku od wartości dodanej
2) Miejsce świadczenia	Nabycie towarów uznaje się za dokonane na terytorium państwa członkowskiego, na którym towary znajdują się w momencie zakończenia ich wysyłki lub transportu	Nabycie towarów uznaje się za dokonane na terytorium państwa członkowskiego, na którym towary znajdują się w momencie zakończenia ich wysyłki lub transportu
3) Deklaracje podatkowe podatku VAT	Deklaracje podatkowe w zakresie dokonywanych nabyć za okresy miesięczne (lub kwartalne) w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu (kwartale)	Deklarację podatkową w zakresie nabywanych nowych środków transportu składa się w terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego z tego tytułu — deklaracja uproszczona
4) Informacja o nabywanych środkach transportu (VAT-23).	Są obowiązani przedłożyć naczelnikowi urzędu skarbowego, zgodnie z ustalonym wzorem, informację o nabywanych środkach transportu (VAT-23). Do informacji dołącza się kopię faktury potwierdzającej nabycie środka transportu przez podatnika ***Uwaga!*** Informacji (VAT-23) dla celów wydania zaświadczenia potwierdzającego zapłatę podatku nie muszą składać podatnicy, którzy przywożą nowe środki transportu do odprzedaży na terytorium Polski (dealerzy).	Są obowiązani przedłożyć naczelnikowi urzędu skarbowego zgodnie z ustalonym wzorem informację o nabywanych środkach transportu (VAT-23). Do informacji dołącza się kopię faktury potwierdzającej nabycie środka transportu przez podatnika
5) Informacje podsumowujące	Podatnicy dokonujący wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów, zarejestrowani jako podatnicy VAT UE, są obowiązani składać w urzędzie skarbowym informacje podsumowujące o dokonanych wewnątrzwspólnotowych nabyciach towarów za okresy kwartalne w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, w którym powstał obowiązek podatkowy z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów	Brak obowiązku składania kwartalnej informacji podsumowującej
6) Zapłata podatku	W terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego na rachunek urzędu skarbowego	W terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego na rachunek urzędu skarbowego

Tabela 5.6. Zbiorcze zestawienie obowiązków związanych z podatkiem VAT przy sprowadzeniu samochodu nowego i używanego z kraju UE (ciąg dalszy)

	Podatnicy VAT	Konsumenci
I. Nowy środek transportu (samochód)		
7) Zaświadczenie (do rejestracji samochodu)	Zaświadczenie potwierdzające uiszczenie przez podatnika podatku z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia nowego środka transportu wydawane przez naczelnika urzędu skarbowego na podstawie informacji VAT-23	Zaświadczenie potwierdzające uiszczenie przez podatnika podatku z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia nowego środka transportu wydawane przez naczelnika urzędu skarbowego na podstawie informacji VAT-23
II. Używany środek transportu (samochód)		
1) Obowiązek podatkowy	Powstaje 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano dostawy towaru będącego przedmiotem wewnątrzwspólnotowego nabycia. W przypadku, gdy przed tym terminem podatnik podatku od wartości dodanej wystawił fakturę, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury ***Uwaga!*** Opodatkowanie wewnątrzwspólnotowe środków transportu nie ma miejsca jeżeli podatnik nabywa używany samochód, który został w państwie członkowskim dostawy opodatkowany na podstawie szczególnych przepisów w zakresie marży stosowanych do towarów używanych. Wówczas od przywozu samochodu nabytego na szczególnych warunkach nie płaci się podatku od towarów i usług (jeżeli nabywca posiada dokumenty, z których jednoznacznie wynika nabycie samochodu na tych szczególnych zasadach)	Nabycie przez polskiego konsumenta samochodu używanego (niebędącego nowym środkiem transportu) w innym państwie członkowskim, który jest przywożony na terytorium Polski, nie podlega w Polsce opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług
2) Miejsce świadczenia	Nabycie towarów uznaje się za dokonane na terytorium państwa członkowskiego, na którym towary znajdują się w momencie zakończenia ich wysyłki lub transportu	Nie dotyczy
3) Deklaracje podatkowe podatku VAT	Deklaracje podatkowe w zakresie dokonywanych nabyć za okresy miesięczne (lub kwartalne) w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu (kwartale)	Nie dotyczy
4) Informacja o nabywanych środkach transportu (VAT-23).	Są obowiązani przedłożyć naczelnikowi urzędu skarbowego zgodnie z ustalonym wzorem informację o nabywanych środkach transportu (VAT-23). Do informacji dołącza się kopię faktury potwierdzającej nabycie środka transportu przez podatnika	Nie dotyczy

Tabela 5.6. Zbiorcze zestawienie obowiązków związanych z podatkiem VAT przy sprowadzeniu samochodu nowego i używanego z kraju UE (ciąg dalszy)

	Podatnicy VAT	Konsumenci
II. Używany środek transportu (samochód)		
5) Informacje podsumowujące	Podatnicy dokonujący wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów, zarejestrowani jako podatnicy VAT UE, są obowiązani składać w urzędzie skarbowym informacje podsumowujące o dokonanych wewnątrzwspólnotowych nabyciach towarów za okresy kwartalne w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, w którym powstał obowiązek podatkowy z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów	Nie dotyczy
6) Zapłata podatku	W terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego na rachunek urzędu skarbowego	Nie dotyczy
7) Zaświadczenie (do rejestracji samochodu)	Zaświadczenie potwierdzające uiszczenie przez podatnika podatku z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia nowego środka transportu wydawane przez naczelnika urzędu skarbowego na podstawie informacji VAT-23 ***Uwaga!*** W przypadku, gdy opodatkowanie wewnątrzwspólnotowe środków transportu nie ma miejsca, podatnik chce zarejestrować sprowadzony samochód na terytorium Polski musi wystąpić do naczelnika urzędu skarbowego o wydanie zaświadczenia potwierdzającego brak obowiązku uiszczenia podatku od towarów i usług	Jeżeli nabywca chce zarejestrować ten samochód na terytorium Polski, musi wystąpić do naczelnika urzędu skarbowego o wydanie zaświadczenia potwierdzającego brak obowiązku uiszczenia podatku od towarów i usług z tytułu przywozu tego środka transportu

■ 5.16. CO TO JEST TA VI DYREKTYWA?

Czytając artykuły i omówienia poświęcone VAT, wielokrotnie spotkasz się z pojęciem VI dyrektywy. Dokładniej jest to VI dyrektywa VAT Rady UE (77/388/EEC) i zawiera postanowienia, harmonizujące przepisy państw członkowskich UE, dotyczące między innymi podatku VAT. Tekst tłumaczenia dyrektywy znajdziesz w razie potrzeby na stronach Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej lub za pomocą wyszukiwarki internetowej.

Postanowienia VI dyrektywy są często przywoływane z powodu niespójności polskiego prawa dotyczącego podatku od towarów i usług z postanowieniami dyrektywy. Obowiązuje zasada, zgodnie z którą, w przypadku kolizji normy unijnej i normy krajowej, stosuje się normę unijną. Bardziej zdeterminowani podatnicy, doradcy podatkowi i kancelarie korzystają z tej zasady, aby wyeliminować skutki niekorzystnych dla nich przepisów krajowych.

Typową zasadą wynikającą z VI dyrektywy, naruszaną często w polskich przepisach, jest zasada neutralności podatku VAT. Dotyczy prawa do odliczenia podatku (jedną z kolizji polskiego prawa i VI dyrektywy wskazałem, omawiając kwestie związane z prawem do odliczenia podatku naliczonego przy zakupach związanych z działalnością, ale dokonanych przed jej rozpoczęciem i przed rejestracją jako czynnego podatnika VAT).

Jeżeli zamierzasz rozwinąć działalność i samodzielnie zajmować się swoimi podatkami lub wpływać na tryb postępowania podmiotów, które będą to robić w Twoim imieniu, powinieneś poświęcić chwilę i zapoznać się z postanowieniami VI dyrektywy.

5.17. DOSTAWY I NABYCIA WEWNĄTRZWSPÓLNOTOWE, IMPORT I EKSPORT

W książce tej nie omawiam pojęć związanych z dostawą i nabyciem wewnątrzwspólnotowym, importem i eksportem usług czy transakcjami trójstronnymi. Wychodzę bowiem z założenia, że w przypadku, kiedy będziesz dokonywał takich transakcji, masz dwa wyjścia. Albo poświęcisz trochę czasu i zapoznasz się szczegółowo z przepisami dotyczącymi tych zagadnień (ustawa o VAT i wymienione na końcu rozdziału rozporządzenia), albo zlecisz prowadzenie rachunkowości wyspecjalizowanemu podmiotowi lub skorzystasz z usług doradcy podatkowego. Nie zniechęcam Cię do samodzielności. Uważam, że korzystając z dostępnych poradników, poświęconych zagadnieniom podatku VAT, możesz szybko opanować jego tajniki. Decyzję o wyborze sposobu postępowania podejmiesz samodzielnie.

5.18. NAJWAŻNIEJSZE PRZEPISY

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 lipca 2002 r. w sprawie kryteriów i warunków technicznych, którym muszą odpowiadać kasy rejestrujące, oraz warunków stosowania tych kas przez podatników (Dz. U nr 108 poz. 948 z 2002 r.)
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. nr 54 poz. 535 z 2004 r.)
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. nr 97 poz. 970 z 2004 r.)
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2005 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, zaliczkowego zwrotu podatku, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. nr 95 poz. 798 z 2005 r.)

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie określenia kwoty uprawniającej do zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. nr 229 poz. 1949 z 2005 r.)
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie kas rejestrujących (Dz. U. Nr 51 poz. 375 z 2006 r.)